

Кредитларнинг минтақалар ривожига ҳиссаси (2-бетда ўқинг).

АКТ — биржа савдолари
ривожланишининг муҳим омили.....4

Суғурта ташкилотлари
фаолияти таҳлили.....11

БАНК АЖВОРОДНОМАНИ

Банк ходимлари, ишбилармонлар ва тадбиркорларнинг ҳафталик газетаси

ISSN 2010-6602

1995 йил январдан бошлаб нашр этилмоқда

№ 33 (1004), 2015 йил 20 август

www.banknews.uz

Учта банкнинг номи ўзгарди

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки Бошқаруви қарори билан

– «Трастбанк» хусусий акциядорлик биржа банкнинг номи «Трастбанк» хусусий акциядорлик банкига;

– «Асака» давлат-акциядорлик тижорат банкнинг номи «Асака» акциядорлик тижорат банкига;

– Ўзбекистон Республикаси давлат-тижорат Халқ банкнинг номи Ўзбекистон Республикаси акциядорлик тижорат Халқ банкига ўзгарганлиги муносабати билан мазкур банкларга банк операцияларини амалга ошириш учун берилган лицензия ва чет эл валютасида операцияларни амалга ошириш

ҳуқуқини берувчи Бош лицензия бланклари алмаштириб берилди.

Маълумотнома: Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2015 йил 24 апрелдаги «Акциядорлик жамиятларида замонавий корпоратив бошқарув услубларини жорий этиш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Фармони-нинг 9-бандида 2015 йилнинг 1 июлидан акциядорлик ва бошқа ҳўжалик жамиятлари номларида уларнинг устав капиталида давлат улушидан қатъи назар, «давлат» сўзидан фойдаланишга йўл қўйилмаслиги белгилаб қўйилган.

Ўзбекистон Республикаси
Марказий банки Матбуот хизмати.

2015 йил — Кексаларни
эъзозлаш йили

Ҳуқуқий асослар такомиллашмоқда

Президентимиз Ислон Каримов таъкидлагани-дек, турли соҳаларда эришяётган ютуқларимизда ота-оналаримиз, мўътабар қарияларимизнинг улкан хизмати борлигини, биз улар олдида умрбод қарздор эканимизни унутмаслигимиз, қўлимиздан келганича уларнинг оғирини енгил, умрини узоқ қилишни ўзимизнинг инсоний бурчимиз, деб би-лишимиз лозим.

Ёши улуг инсонларга эҳтиром кўрсатиш, улар-нинг дуосини олиш халқи-мизга хос қадриятлардан бўлиб, кейинги йилларда ушбу йўналишдаги ишлар кўлами янада кенгайди. Ижтимоий хизматлар тур-лари кўпайиб, аниқ мақ-садли даволаш ва соғлом-лаштириш, тиббий-ижти-моий реабилитация чора-лари кўрилиши билан бирга нуронийларнинг уй-жой маиший шароитлари-ни янада яхшилаш бўйи-ча ҳам самарали ишлар қилинмоқда.

Ўзбекистон Респуб-ликаси Адлия вазирлигида «Кексаларни эъзозлаш йили» Давлат дастурининг қонунчилик асосларига ба-ғишлаб ўтказилган матбуот анжуманида шулар ҳақида сўз юритилди. Унда вазир-

лик ва идоралар, жамоат ташкилотлари вакиллари, ҳуқуқшунос олимлар, журна-листлар иштирок этди.

Тадбирда кексаларга эътибор ва ғамхўрлик кўрса-тиш жамиятимизнинг юксак маънавий ва маданий белги-си экани таъкидланди. Хал-қимизга хос бундай фази-латлар истиқлол туфайли давлат сиёсати даражасига кўтарилди.

Кексаларни эъзозлаш йи-лида бу йўналишдаги хайр-ли ишлар кўлами ортди. Давлат дастури асосида со-ҳага оид қонун ҳужжатлари янада такомиллаштирилмоқ-да. Дастурда кекса авлодга эътибор ва ғамхўрликни ку-чайтириш ҳамда улар ҳаёти мазмунини оширишга йўнал-тирилган қонун лойиҳалари ишлаб чиқиш белгиланган.

(Давоми 4-бетда).

Банк тизимида электрон ҳужжат алмашув

«Қишлоқ қурилиш банк» акциядорлик-тижорат банкида алоқа ва ахборотлаштириш соҳасини ривож-лантириш, ахборот-коммуникация технологияларини амалиётга татбиқ этиш борасида қатор ишлар амалга оширилмоқда.

Дарҳақиқат, йилдан-йил-га банк тизимида фойда-ланиладиган ҳужжатлар ҳажми ошиб бормоқда, ах-

борот ресурслари билан ишлаш тезлигига бўлган талаблар кучаймоқда. Бу эса ушбу соҳада ҳужжатлар би-

лан ишлашни тизимли таш-кил этиш эҳтиёжини келти-риб чиқарган ҳолда, ҳужжат-лар алмашинуви, ҳужжат-лардан фойдаланиш ва уларни сақлашни замона-вий технологиялар ёрдами-да тизимлаштиришни та-лаб этмоқда.

(Давоми 3-бетда).

Озиқ-овқат саноатининг ривож

Пойтахтимизда Озиқ-овқат саноати корхоналари уюшмаси томонидан «Истиқлол йиллари: озиқ-овқат саноатининг юксалиши одимлари» мавзуида матбуот анжумани ташкил этилди.

Унда уюшма раҳбарлари ва масъул ходимлари, ишлаб чиқариш корхоналари вакил-лари ҳамда журналистлар иштирок этди.

Тадбирда юртимизда Давлатимиз раҳбари раҳ-намолигида олиб борилаёт-ган иқтисодий ислохотлар асосида Ўзбекистон аграр республикадан босқичма-босқич саноати ривожла-наётган давлатга айланиб бораётгани, давлат қурили-ши учун ишлаб чиқилган «ўзбек модели»га муво-фик, барча соҳалар каби

озиқ-овқат саноати ҳам то-бора шаклланиб, юқори технологияларга асослан-

ган тармоққа айланаётгани таъкидланди.

(Давоми 3-бетда).

ХОРИЖИЙ ВАЛЮТАЛАРНИНГ СЎМГА НИСБАТАН КУРСИ

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки 2015 йил 18 августдан бошлаб валюта операциялари бўйича бухгалтерия ҳисоби, статистик ва бошқа ҳисоботларни юритиш, шунингдек, божхона ва бошқа мажбурий тўловлар учун хорижий валюталарнинг сўмга нисбатан қуйидаги қийматини белгилади:*)

1 Австралия доллари	1910,15	1 Канада доллари	1975,73	1 Норвегия кронаси	313,90	1 евро	2868,34
1 Англия фунт стерлинги	4054,46	1 Хитой юани	405,15	1 Польша злотийси	686,65	10 Жанубий Корея вон	21,91
1 Дания кронаси	385,13	1 Кувайт динари	8562,39	1 Сингапур доллари	1839,89	10 Япония иенаси	208,25
1 БАА дирҳами	705,25	1 Россия рубли	39,89	1 СДР	3635,96	*) Валюта қийматини белгилаш чоғида Ўзбеки- стон Республикаси Марказий банки мазкур ва- люталарни ушбу қийматда сотиш ёки сотиб олиш мажбуриятини олмаган.	
1 АҚШ доллари	2590,38	1 Украина гривнаси	119,06	1 Туркия лираси	912,46		
1 Миср фунти	330,83	100 Ливан фунти	171,95	1 Швеция кронаси	304,27		
1 Исландия кронаси	19,57	1 Малайзия ринггити	632,57	1 Швейцария франки	2651,36		

Айрим хорижий валюталарнинг ўтган
ҳафтага солиштирма кўрсаткичи:

1 USD ▲ 2590,38 – (2585,27) | 1 EUR ▲ 2868,34 – (2821,82) | 1 GBP ▲ 4054,46 – (4003,81) | 10 JPY ▲ 208,25 – (207,85)

ISLOHOTLAR YO'LIDA

Ташқи савдонинг ривожланишида банкларнинг аҳамияти ва қонунчилигимизда берилган имтиёзлар

Бугунги кунда республикамызда ташқи савдони ривожлантириш, тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланувчи хўжалик юритувчи субъектларни қўллаб-қувватлаш, уларга қулай шарт-шароитлар яратиш, янги иш ўринлари ташкил этиш, айниқса, экспорт салоҳиятини ошириш мақсадида кенг қўламли ислохотлар амалга оширилмоқда.

Маълумки, барча ташқи савдо шартномалари бўйича амалиётлар ваколатли банклар томонидан амалга оширилади. Ваколатли банкларда ташқи савдо билан шуғулланган корхоналарга, сифатли хизматлар кўрсатилиши муҳим аҳамият касб этмоқда.

Шу ўринда «Ўзсаноатқурилишбанк» акциядорлик-тижорат банки тизимида ҳам барча корхоналарга, хусусан, товарлар (ишлар, хизматлар)ни экспорт-импорт қилувчи корхоналарга йиллар мобайнида сифатли хизматлар кўрсатиб келинмоқда.

«Ўзсаноатқурилишбанк» АТБ хориждаги ва республикамыздаги йирик молия кредит ташкилотлари билан ўрнатилган ўзаро муносабатлар доирасида мижозларга банк хизматларидан фойдаланишларида қулайлик яратиш мақсадида ўз мижозларига халқаро ҳисоб-китоблар соҳасида кенг қўламдаги хизматларни кўрсатиб келмоқда. «Ўзсаноатқурилишбанк» АТБ 350 дан ортиқ банклар, жумладан, дунёнинг 50 та давлатидаги 338 та хорижий банклар билан вакиллик муносабатларини йўлга қўйган бўлиб, улар орасида «UBS AG», «Commerzbank AG», «Raiffeisen Bank international AG», «JPMorgan Chase Bank National Association» каби биринчи даражали Европа ва Америка банкларини кўриш мумкин.

Хорижий банклар томонидан тан олинган ва муваффақиятли иш юритаётган банк сифатида ўз мижозларига ташқи иқтисодий фаолият бўйича кенг турдаги банк хизматларини таклиф этаётгани, мижозларга малакали маслаҳатлар бериши – халқаро молиявий бозордаги юсак мавқеидан дарак беради. «Ўзсаноатқурилишбанк» АТБ мижозлари орасида турли маҳсулотларни экспорт

қилувчи корхоналар ҳам мавжуд бўлиб, уларнинг сирасида текстиль маҳсулотларини, кимё саноати маҳсулотларини, энергетика, газ экспортини амалга оширувчи йирик корхоналар ўз фаолиятларини самарали амалга ошириб келмоқда.

Банк тизимида 2015 йил 1 январь ҳолатига кўра, қиймати 39,1 млрд. АҚШ доллари бўлган 2 101 та экспорт битимларига, қиймати 1,7 млрд. АҚШ доллари бўлган 58 та бартер битимларига, қиймати 8,7 млрд. АҚШ доллари бўлган 4 605 та импорт битимларига хизмат кўрсатилмоқда.

Экспортни амалга оширувчи хўжалик юритувчи субъектларга келиб тушадиган валюта тушумлари йил сайин ортиб бормоқда. Валюта тушумининг 50 фоизи ҳажмидаги мажбурий сотув ва банкнинг жалб қилинган маблағлари – ички валюта бозорини тўлдиришнинг асосий манбаси эканлигини ҳисобга олиб, банк томонидан экспорт тушумини янада кўпайтиришга катта эътибор қаратилиб келинмоқда. Натижада 2014 йилда товарлар (ишлар, хизматларни) экспорт қилувчи корхоналар ҳисоб рақамларига 2,7 млрд. АҚШ доллари ҳажмида валюта тушумлари келиб тушган.

Булардан ташқари, «Ўзсаноатқурилишбанк» АТБ томонидан ташқи савдо билан шуғулланган мижозларга аккредитив амалиётлари бўйича ҳам кенг хизматлар кўрсатиб келинмоқда.

Аккредитив амалиётлар – банк тизимида халқаро ҳисоб-китоблар соҳасида муҳим восита ҳисобланади.

Банкнинг аккредитив хизматларидан асосан «Ўзбекнефтегаз» ва «Ўзбекэнерго» компаниялари, шунингдек,

нефть-газ, кимё, энергетика ва транспорт тизимининг «Деҳқонobod калийли ўғитлар заводи» УК, «Шўртангазкимё» мажмуаси УШК, «Фарғонаазот» АЖ, «Максам Чирчиқ» АЖ, «Аммофос-Максам» АЖ, «Навоийазот» АЖ, «Бухоро нефтни қайта ишлаш заводи» УК каби йирик корхоналар фойдаланмоқда.

Хукуматимиз томонидан тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш, экспорт салоҳиятини ошириш мақсадида қонунчиликда бир қанча имтиёзлар берилган. Хусусан, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2012 йил 26 мартдаги № ПҚ-1731-сонли Қарори ва 2014 йил 9 декабрдаги ПФ-4677-сонли Фармонида асосан:

- 2012 йил 1 апрелдан бошлаб янги қурилиш, мавжуд ишлаб чиқаришларни модернизациялаш ва технологик янгилашга валюта кредитлари бўйича асосий қарзни қайтаришга жорий тўловлар бўйича йўналтириладиган валюта тушуми қисмини ваколатли банкларга мажбурий солишдан асосий қарз батамом тўлаб бўлинадиган муддатга қадар озод қилинган;

- Тижорат банкларига экспорт операциялари бўйича факторинг хизматларини амалга оширишнинг чекланган муддатини 60 кундан 90 кунга узайтирган ҳолда экспорт операциялари бўйича факторинг хизматларини амалга ошириш ҳажмини кенгайтириш тавсия этилиши кўрсатилган.

Ташқи савдо билан шуғулланувчи хўжалик юритувчи субъектларнинг фаолиятини янада ривожлантириш мақсадида муҳим енгилликлардан бири Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2014 йил 21 июлдаги 199-сонли қароридир.

Мазкур қарорга асосан ташқи савдо шартномаларини ваколатли банкларда ҳисобга қўйиш тартиботи 2014 йил 1 сентябрдан бошлаб бекор қилинди.

Шунингдек, ташқи савдо контрактларини ваколатли банкларда ҳисобга қўйиш тартиботининг бекор қилиниши муносабати билан:

- тадбиркорлик фаолияти субъектлари ташқи савдо контрактлари бўйича маълумотларни электрон шаклда Интерактив давлат хизматлари ягона портали орқали, электрон рақамли имзодан фойдаланган ҳолда киритишлари;

- хўжалик юритувчи субъектларнинг ташқи савдо контрактлари юзасидан мониторинг валюта назорати органлари ҳамда ваколатли банклар томонидан Ташқи савдо операцияларининг ягона электрон ахборот тизими орқали амалга оширишлари белгиланган.

Булардан ташқари, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2000 йил 29 июндаги 245-сонли қарорига мувофиқ (Адлия вазирлигида 2002 йил 12 августда 1165-сон билан рўйхатга олинган);

- товарлар (ишлар, хизматлар) экспортини амалга оширувчи кичик тадбиркорлик субъектларига нисбатан улар ўзлари ишлаб чиқарган товарлар (ишлар, хизматлар)ни экспорт қилганларида нақд хорижий валюта орқали ҳисоб-китобни амалга оширишлари мумкинлиги, шунингдек, микрофирма ва кичик корхоналар ўз маҳсулотини экспорт қилинишидан келиб тушаётган валюта тушуми мажбурий сотувдан озод қилинади.

- халқ истеъмол товарлари ишлаб чиқаришга ихтисослаштирилаётган, устав фондида хорижий сармоя улуши 50 фоиздан ортиқ бўлган хорижий инвестициялар иштирокидаги корхоналар рўйхатдан ўтказилган пайтдан бошлаб 5 йил муддатга озод қилинади.

Мухтасар айтганда, республикамызда тадбиркорлик фаолиятини амалга ошириш ташқи савдони ривожлантириш учун кенг имкониятлар ва барча шарт-шароитлар яратилган.

Акбар ҲАКИМОВ,
«Ўзсаноатқурилишбанк» АТБнинг
Ташқи иқтисодий
фаолият департаменти
етакчи мутахассиси.

Хусусан, муассасанинг Андижон вилояти бошқармаси томонидан мазкур соҳага жорий йилнинг 1 август ҳолатига 51,9 млрд. сўмлик кредит маблағлари ажратилиб, бунинг ҳисобига 300 га яқин янги иш ўринлари яратилди.

– Айни пайтда юртимиздаги фермерлар илгариги қишлоқ хўжалиги меҳнаткашларидан анчайин фарқ қилади, – дейди **Балиқчи туманидаги «Чинобод таровати» фермер хўжалиги раҳбари Хурсандбек Каримов.** – Бугунги фермер ўз хўжалигини ҳам ташкилий, ҳам молиявий, ҳам техникавий бошқариш салоҳиятига эга. Албатта, бундай ҳолатни уларга хукуматимиз раҳбарияти томонидан берилаётган эътибор ва ғамхўрликнинг маҳсули, дея изоҳлаш мумкин. Банклар тимсолида эса, «банк мижоз учун» тамойили моҳиятан ўз вазифасини ба-

жараётганини таъкидлаш жоиздир. Бунга «Агробанк» АТБ Балиқчи филиалининг мижози сифатида кўп бора амин бўлаяпман. Мазкур муассасада мижозлар учун барча шароитлар муҳайё: бинолари замонавий жиҳозланган, масофавий банк хизматлари жорий қилинган, ходимлари ҳушмуомала. Энг муҳими, банкда мижозларга нафақат хизмат кўрсатилади, балки уларнинг молиявий-иқтисодий, ҳуқуқий саводхонлигини оширишга алоҳида эътибор қаратилади. Хусусан, мен ҳам ўз хўжалигимнинг молиявий балансини

самарали юритишда ушбу банк мутахассислари маслаҳатига таянаман. Яқинда насли қорамолларни сотиб олиш мақсадидаги бизнесрежам ҳам муассаса ходимлари томонидан ижобий ба-

ҳоланиб, уни молиялаштириш учун 270 млн. сўмлик кредит ажратилди.

«Агробанк» АТБнинг Андижон вилояти бошқармаси минтақада кичик бизнесни ривожлантиришда ҳар бир туманнинг

ички имкониятларидан келиб чиқиб молиявий хизмат кўрсатади, кредит портфелини диверсификация қилишда тадбиркорликнинг барча йўналишларини тенг қамраб олишга ҳаракат қилади.

Ҳисобот даврида муассаса томонидан оилавий тадбиркорликни қўллаб-қувватлашга 1,0 млрд. сўмлик, аёллар тадбиркорлигига 6,0 млрд. сўмлик маблағ ажратилиб, вилоятда 158 та янги иш ўрнини барпо этишга улуш қўшилди.

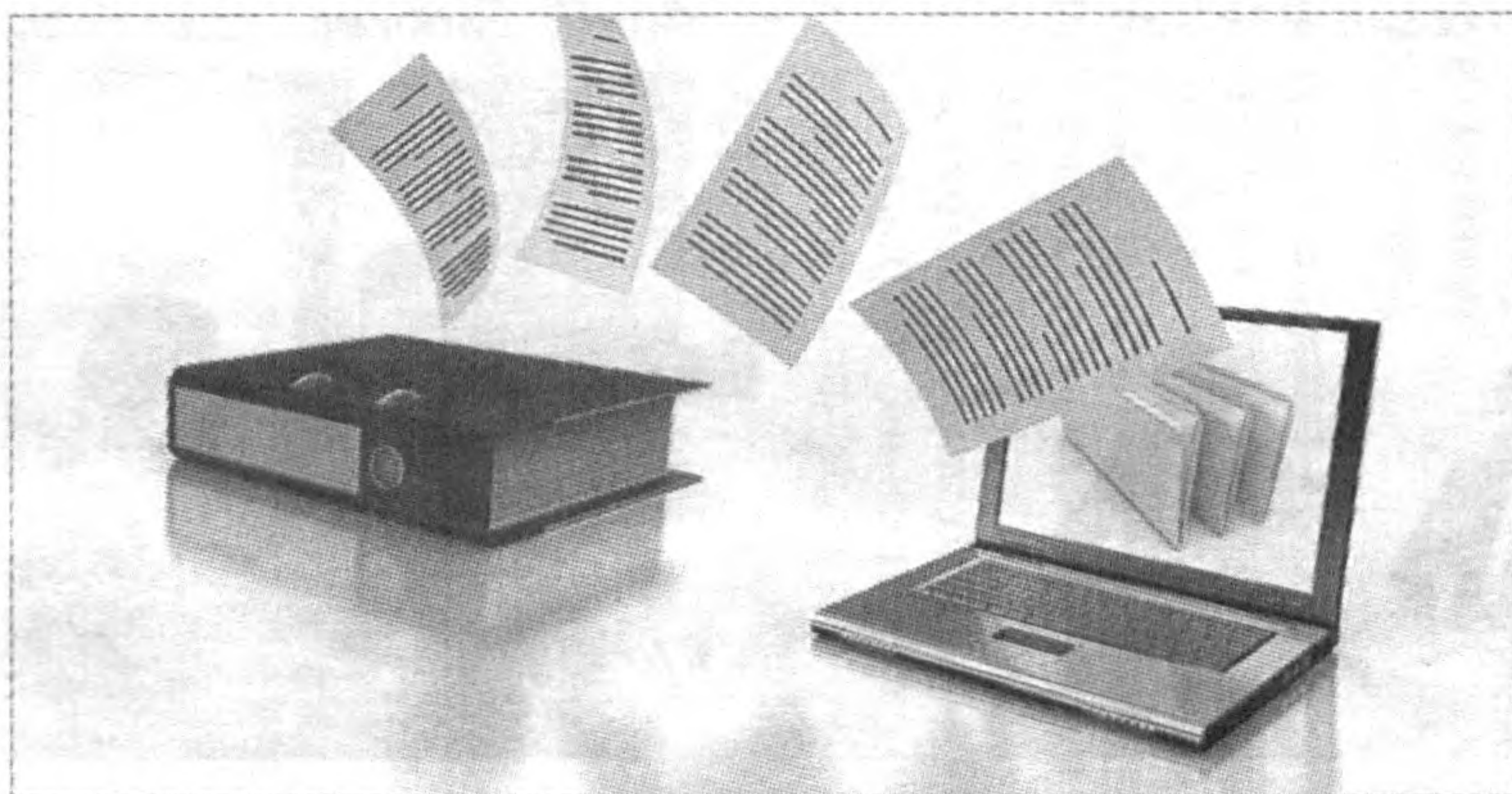
– «Агробанк» АТБнинг Улуғнор филиали мижозиман, – дейди **«Ислом» деҳқон хўжалиги раҳбари Парида Бекмирзаева.** – Фаолиятимизни кенгайтириш мақсадида шу йилнинг апрель ойида мазкур банкдан 100,0 млн. сўмлик кредит олиб, 20 минг дона жўжа сотиб олдик. Ҳозирда хўжалигимизда маҳсулотлар сифатини

IQTISODIYOT TARMOQLARIDA

Банк тизимида электрон ҳужжат алмашув

(Давоми. Бошланиши 1-бетда).

– Бошқа соҳалар қатори банк тизимида ҳам электрон ҳужжат алмашинуви бошқарув органлари ва ижрочилар ўртасида ахборот технологиялари тизимлари орқали ҳужжатларнинг ҳаракати ҳисобланиб, унинг асосий мақсади томонларнинг тезкор маълумот билан таъминланганлик даражасини ошириш, қабул қилинган қарорларнинг аниқ ҳаракатини таъминлаш, ҳисоб ва назорат ишларини амалга оширишдан иборатдир, – дейди «Қишлоқ қурилиш банк» АТБ Бош аппарати таркибидаги назорат шўъбаси бошлиғи Ш.Лафасов. – Ўз навбатида, мазкур тизим ҳужжатларни рўйхатдан ўтказиш, улар ҳисобини юритиш ва сақлашга талаб этиладиган вақтни қисқартириш, ҳисоботлардан тезкорлик билан фойдаланиш имкониятларини кенгайтиради, бошқарув қарорларини келишиш ва қабул қилиш жараёнларини тезлаштиради, ижро интизомини мустаҳкамлаб, иш юритиш ва ҳужжатлар билан ишлаш харажатларини кескин қисқартиради. Шу боис, айни вақтда банкимизда замонавий ахборот-коммуникация технологиялари асосида ушбу тизимни янада такомиллаштириш жараёни изчил давом этмоқда.

Жумладан, «Қишлоқ қурилиш банк»да бу борада амалга оширилган тадбирлар натижасида «Е-ХАТ» ва «Е-ijro» каби ҳимояланган электрон почта тизимлари, «NORMA» ахборот-қидирув тизими ташкил этилган. Банкнинг марказий идораси ва 42 та филиали ўртасида ягона электрон ҳужжат алмашинуви тизими фаолияти йўлга қўйилган.

2007 йилда жорий этилган маълумотлар узатишда сифат ва тезликни таъминловчи ягона электрон ҳужжат алмашинуви тизими эса, бугунги кунга қадар бир неча бор янгиланди. Унинг ёрдамида Ўзбекистон Республикаси қонуналари, Президент фармони ва қарорлари, Ҳукумат топшириқлари ижросини бандма-банд назорат қилиш имкониятлари янада кенгайди.

Жорий йилнинг биринчи ярим йиллиги давомида тизимда 17 000 дан ортиқ ҳужжатлар рўйхатга олинди. Дастур фойдаланувчи учун қулай бўлган рус ва ўзбек тилларидаги интерфейсга эга бўлиб, унга киритилган ҳар бир ҳужжатнинг ижроси устидан назорат ўрнатилган.

Хулоса ўрнида шуни айтиш жоизки, электрон ҳужжат алмашинуви каби тизимлар тобора такомиллашиб, ҳар бир соҳадаги расмий муносабатларни янада енгиллаштириш учун кенг йўл очаверади.

Ширин БАЙСЕНОВА.

ошириш, товуқ гўшти ва тухум етиштириш бўйича вилоятда энг етакчилардан бирига айланиб, банк ишончини қозониш мақсадида қизгин ишлар олиб борилмоқда.

Таъкидлаш жоиз, «Агробанк» АТБнинг Андижон вилояти бошқармасида Президентимизнинг 2010 йил 28 июлдаги «Таълим муассасаларининг битирувчиларини тадбиркорлик фаолиятига жалб этиш борасидаги қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги 4232-сонли Фармонида белгиланган вазифаларга мувофиқ, алоҳида режа ишлаб чиқилган. Унга кўра, банк мутасаддилари ҳар бир тумандаги ўрта махсус касб-хунар таълими муассасаларида турли мазмундаги учрашувлар ташкил этиб, коллеж битирувчилари орасида тадбиркорликка қизиқиши бор ёшларни молиявий қўллаб-қувватламоқда. Хусусан, жорий йил

7 ой давомида 55 нафар битирувчига жами 976,8 млн. сўмлик сармоя ажратди.

Шунингдек, ушбу даврда муассаса ҳудудда маиший хизмат ва сервис соҳасини ривожлантиришга 2,4 млрд. сўмлик, озиқ-овқат ва ноозиқ-овқат истеъмол товарлари ишлаб чиқаришни кенгайтириш учун 22,6 млрд. сўмлик маблағларни жалб қилди. Ёш оилаларнинг тадбиркорлик фаолиятини қўллаб-қувватлаш мақсадида эса, 428 млн. сўмдан зиёд микрокредитлар ажратди. Бундан ташқари, қишлоқ хўжалигининг чорвачилик йўналишига 4,8 млрд. сўмлик, паррандачиликка 696,4 млн. сўмлик ва балиқчилик тармоғига 1 млрд. сўмдан зиёд кредит маблағларини йўналтириб, ҳудудда тармоқлар ривожланиши ва ишлаб чиқаришлар салмоғининг ортишига ҳисса қўшди.

Эъзоз КАМОЛОВА.

Озиқ-овқат саноатининг ривожини

(Давоми. Бошланиши 1-бетда).

– 1990 йилда мамлакатимиз аҳолисининг озиқ-овқат маҳсулотлари, авваламбор, гўшт, сут ва қандолат маҳсулотларига бўлган эҳтиёжи асосан импорт ҳисобига қондирилган бўлса, ҳозирги кунда уларнинг 96 фоизи ўзимизда ишлаб чиқариладиган маҳсулотлар ҳисобига қопланмоқда, – дейди Озиқ-овқат саноати корхоналари уюшмаси раиси ўринбосари Азмиддин Қамбаров. – Хусусан, Мустақиллик йилларида аҳоли жон бошига гўшт истеъмоли 1,3, сут ва сут маҳсулотлари 1,6, саноат усулида қайта ишланган мева-сабзавот маҳсулотлари истеъмоли қарийб 4 баробарга ортди. Шунингдек, озиқ-овқат саноатининг республика саноатидаги улуши ҳам ўсиб бормоқда. Бу кўрсаткич 2011 йилда 12,6 фоизни ташкил қилган бўлса, бугунги кунда деярли 17 фоизга етди. Республикада 10 мингдан зиёд озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқаришга ихтисослашган корхоналар фаолият кўрсатиши ана шундай натижага эришишда муҳим омил бўлди.

Анжуманда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликнинг ривожланиши учун яратилган шароит ва имтиёзлар озиқ-овқат саноатида ҳам хусусий корхоналар сонининг тез суръатлар билан ривожланишига асос бўлаётгани, ички ва ташқи инвестициялар эвазига янги корхоналар ташкил қилиниб, мавжуд қувватлар изчил модернизация қилинаётгани ютуқлар гарови сифатида қайд этилди.

– Жорий йилда давлат инвестиция дастури доирасида 62 та лойиҳа бўйича 55,45 млн. АҚШ доллари миқдорида маблағ ўзлаштирилиши режалаштирилган, – дейди А.Қамбаров. – 2015 йилнинг биринчи ярим йиллигида ўзлаштирилган сармоялар ҳажми 27,92 млн. АҚШ долларини ташкил этиб, белгиланган режа 106,6 фоизга бажарилди. Худудий инвестиция дастурига асосан жорий йил якунига қадар умумий қиймати 389,9 млрд. сўм бўлган 983 та инвестиция лойиҳаси амалга оширилиши ва натижада 10 575 та янги иш ўринлари ташкил этилиши кўзда тутилган. Ушбу

йўналишда 6 ойга мўлжалланган режа эса, 126 фоизга бажарилди.

Тадбирда, шунингдек, саноатнинг ушбу йўналишида экспорт-импорт масалаларига ҳам алоҳида тўхталинди. Унда таъкидланишича, истиқлол йиллари бошида республикада ишлаб чиқарилган маҳсулотлар фақат 5 та давлатга экспорт қилинган бўлса, бугунги кунда улар сони 80 дан зиёдни ташкил қилади. Сўнгги 10 йилда биргина мева шарбатлари экспорти 2 мартага, бошқа озиқ-овқат маҳсулотлари экспорти ўртача 1,5 баробарга, нархлари эса 6 мартага ортган.

Анжуман сўнггида уюшманинг истиқболдаги вазифалари маълум қилиниб, унга кўра, импорт ўрнини босувчи маҳсулотлар тури ва ҳажминини ошириш, консерва маҳсулотлари турини кўпайтириб, экспортни ривожлантириш, қадоқлаш корхоналари фаолиятини қўллаб-қувватлаш ҳамда озиқ-овқат саноатини модернизациялаш борасида изчил излашлар олиб борилаётгани таъкидланди.

Наргиз АХМЕДОВА.

Инвестициялар тараққиётга хизмат қилмоқда

Фарғона вилоятида хорижий инвестициялар иштирокида 142 корхона фаолият кўрсатмоқда. Ушбу корхоналар томонидан ишлаб чиқарилаётган турли маҳсулотлар халқаро бозорда ҳам ўз харидорига эга.

Президентимиз раҳнамолигида амалга оширилаётган изчил иқтисодий ислохотлар жараёнида маҳаллий ва хорижий сармояларни жалб этган ҳолда ишлаб чиқаришни кенгайтириш, корхоналар экспорт салоҳиятини оширишга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Бу иқтисодий барқарорликни таъминлаш, аҳоли фаровонлигини юксалтиришда муҳим омил бўлаётди.

Кейинги йилларда Фарғона вилоятида хориж капитали иштирокида кўплаб ишлаб чиқариш объектлари ишга туширилди. Бу хорижий инвесторларнинг Ўзбекистон иқтисодиёти барқарорлиги, уни ривожлантириш истиқболларига қизиқиши ва ишончи ортиб бораётганидан далолатдир.

– Мамлакатимизда қулай инвестиция муҳити яратилгани жойларда хорижлик сармоядорлар иштирокида ишлаб чиқариш субъектлари ташкил этиш, аҳолини иш билан таъминлаш, энг муҳими, халқимиз турмуш фаровонлиги муттасил ошиб боришида муҳим омил бўлмоқда, – дейди Фарғона вилояти ташқи иқтисодий алоқалар, инвестициялар ва савдо бошқармаси бошлиғи Рустам Сулаймонов. – Жорий йилнинг ўтган даврида вилоят ҳудудий инвестиция дастури асосида 32,3 млн. долларлик инвестициялар жалб этилди. Унинг 21,1 млн. доллари тўғридан-тўғри инвестициялардир. Шунингдек, 12 қўшма корхона ташкил этилиб, 1,2 млн. доллар йўналтирилди.

Кўқон шаҳридаги «Болажон орзуси» Ўзбекистон – Хитой қўшма корхонасида қўшимча равишда мавсумий ва ҳарбийлар учун оёқ кийимлари ишлаб чиқариш йўлга қўйилди. Замонавий корхона йилига 500 минг жуфт пойабзал ишлаб чиқариш қувватига эга. Шунингдек, «Бешариқ тўқимачи» масъулияти чекланган жамияти, «Қўштепа ипак гиламлари» Ўзбекистон – Туркия, «Fergana Oseana» Ўзбекистон – Жанубий Корея қўшма корхоналарида истиқболли лойиҳалар амалга оширилиб, янги турдаги маҳсулотлар ишлаб чиқариш ўзлаштирилди.

Қулай ишбилармонлик ва инвестиция муҳитини яратишга қаратилаётган алоҳида эътибор енгил саноат соҳасини иқтисодий-тимизнинг етакчи тармоқларидан бирига айлантирмоқда.

Вилоятда сифатли енгил саноат маҳсулотлари ишлаб чиқаришнинг изчил ривожланаётгани аҳоли бандлиги ва унинг реал даромадлари ошишида муҳим ўрин тутмоқда. Енгил саноат соҳасини ривожлантириш дастури асосида ўтган даврда 6 лойиҳа амалга оширилиб, 14,2 млн. долларлик инвестиция йўналтирилди, беш юзга яқин янги иш ўрни яратилди.

Ўзбекистон Республикасининг 2015 йилги Инвестиция дастури доирасида вилоятда 58 млн. АҚШ доллари миқдоридаги 9 лойиҳа амалга оширилиши режалаштирилган.

Ушбу йўналишда амалга оширилаётган ибратли ишлардан яна бири модернизация қилиш учун мўлжалланган хорижий инвестициялар иштирокидаги корхоналар лойиҳалари ҳудудий ва саноат салоҳиятини ошириш дастурларига тўғридан-тўғри киритилаётганидир.

Бу каби саноат-ҳаракатлар шаҳар ва қишлоқларимиз ободлиги, халқимиз фаровонлигининг янада юксалишига хизмат қилади.

ЎЗА.

DOLZARB MAVZU

Хуқуқий асослар такомиллашмоқда

(Давоми. Бошланиши 1-бетда).

Дастур доирасида айрим қонун лойиҳалари ишлаб чиқилди. «Қариялар, ногиронлар ва аҳолининг бошқа тоифалари учун ижтимоий хизматлар кўрсатиш тўғрисида»ги қонун лойиҳасида қариялар, ногиронлар ҳамда аҳолининг бошқа тоифаларига ижтимоий хизматлар кўрсатиш принциплари ва механизмлари белгиланмоқда. Унинг ҳуқуқий, ташкилий-иқтисодий асосларини мустаҳкамлаш, аҳоли турмуш даражасини оширишга йўналтирилган ижтимоий хизматлар кўрсатишнинг тури ва шакллари белгилаш, иж-

тимоий хизматлар кўрсатиш соҳасида маҳаллий давлат ҳокимияти, фуқаролар ўзини ўзи бошқариш органлари, бошқа мутасадди идораларнинг ваколатлари, мажбуриятлари аниқ белгиланмоқда.

Ўзбекистон Республикасининг Жиноят кодексига киритилаётган ўзгаришларга мувофиқ кекса авлодга нисбатан жиноят қонунчилиги нормалари янада либераллаштирилади.

Анжуманда журналистларни қизиқтирган саволларга атрофлича жавоб қайтарилди.

ЎЗА.

Тадбиркорлик тараққиёти йўлидаги тадбирлар самараси

Ўзбекистон Савдо-саноат палатасида жорий йилнинг биринчи ярмида амалга оширилган ишлар ва истиқболдаги вазифаларга бағишланган матбуот анжумани ўтказилди.

Юртимизда Давлатимиз раҳбари раҳнамолигида кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни қўллаб-қувватлашга қаратилаётган ислохотлар тобора такомиллашиб, унинг ижросида Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси муҳим роль ўйнамоқда. Хусусан, мазкур соҳани ривожлантириш ва унинг мамлакатимиз иқтисодиётидаги ролини ошириш учун қулай бизнес муҳитини яратиш, тадбиркорликка кенг эркинлик бериш ва уларнинг ҳуқуқий ҳимоясини таъминлаш, экспорт фаолиятига қўмаклашиш, инвестиция жалб этиш ҳамда хорижий ишбилармонлар билан ўзаро алоқаларини мустаҳкамлашда Палата эътиборга молик чора-тадбирларни амалга оширмоқда.

экспорт қилингани қайд этилди.

Шунингдек, Палата ташаббускорлигида ташкил этилган Ўзбекистондаги кўргазмаларда (90 дан ортиқ) ўзбек ва хориж тадбиркорлари ўртасида 65 та, хориж давлатларида ўтказилган ана шундай тадбирларда (30 дан зиёд) 34 та битим тузилгани хусусида ахборот берилди. Бундай тадбирлар республикаимиз тадбиркорларига ўз корхоналарини модернизация қилиш ва экспорт фаолиятини йўлга қўйиш ҳамда ривожлантиришда катта йўл очаётгани таъкидланди.

2015 йилнинг биринчи чорак якунларига кўра, Савдо-саноат палатасининг аъзолари сони 27 790 дан ошди. Улар учун Палатанинг

Маълумки, Давлатимиз раҳбари томонидан жорий йил 15 майда қабул қилинган «Хусусий мулк, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ишончли ҳимоя қилишни таъминлаш, уларни жадал ривожлантириш йўлидаги тўсиқларни бартараф этиш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Фармон тадбиркорликнинг иқтисодиётдаги роли ва ўрнини тубдан ошириш, тадбиркорлик фаолиятини ташкил этишдаги мавжуд тўсиқ ва чекловларни тугатишда муҳим дастуриламал бўлмоқда.

Анжуманда Савдо-саноат палатаси томонидан барча минтақаларда «Тадбиркорлар куни» тадбири намунали ташкил этилиб, унда ушбу соҳада аниқланган камчилик ва муаммоларнинг бартараф этилишини таъминлаш ҳамда ушбу масала юзасидан мунтазам мониторинг олиб бориш яхши йўлга қўйилгани таъкидланди. Ҳисобот даврида назорат органлари томонидан тадбиркорлик субъектларида амалга оширилаётган текширувларда Палата ходимлари ҳам иштирок этиб, мингдан ортиқ режали ва режадан ташқари текширувлар жараёнида қонунбузарлик ҳолатлари қайд этилмагани маълум қилинди.

Шунингдек, унда Савдо-саноат палатаси томонидан тадбиркорларнинг ҳуқуқий маданиятини янада ошириш, ахборот-маслаҳат марказлари фаолиятини такомиллаштириш, касб-хунар коллежлари битирувчилари ва хотин-қизлар тадбиркорлигини қўллаб-қувватлаш ишларини кучайтириш борасида амалга оширилаётган чора-тадбирлар хусусида ҳам атрофлича сўз юритилди.

Назира МАВЛОНОВА.

АКТ — биржа савдолари ривожланишининг муҳим омили

Миллий матбуот марказида Ўзбекистон Республикаси товар-хомашё биржаси (ЎЗРТХБ) томонидан биржа, ярмарка ва аукцион савдоларда замонавий ахборот-коммуникация технологиялари (АКТ)ни жорий этиш ҳолати ва истиқболларига бағишланган тадбир ана шундай номланди.

Тадбирда сўз олганлар ЎЗРТХБ узлуксиз равишда жаҳон биржа савдоларининг ривожланиш тенденцияларини ҳисобга олиб, Ўзбекистонда биржа механизмларини АКТ ёрдамида янада такомиллаштиришга йўналтирилган инновацион сиёсат олиб борилаётганини таъкидладилар.

фаолиятини диверсификациялаш ва янги йўналишларни ўзлаштириш ишлари давом этмоқда. Хусусан, биржанинг махсус ахборот порталида давлат (D-xarid) ва корпоратив (E-xarid) харидлар бўйича электрон савдолар ишга туширилди.

Шунингдек, биржа порталида мижоз, брокер, давлат ва

– Биржада барча савдоларнинг электрон шаклда олиб борилиши уларнинг қулай ва ошқора тарзда, рақобатбардош ва тезкор ўтказилишини таъминламоқда, – дейди **ЎЗРТХБнинг Савдоларни ташкил этиш масалалари бўйича директори Азиз Абдуганиев**. – Шунингдек, ушбу тизим кўрсатилаётган биржа хизматлари сифатини ошириш ва янги биржа технологияларини ўзлаштириш учун кенг имкониятларни очиб бермоқда. Хусусан, ҳозирги пайтда 800 та брокерлик идораси, 2 мингта трейдер, 13 та вилоят филиали ва 180 дан зиёд савдо майдончалари биржа савдолари электрон тизими (БСЭТ)га уланган. Товарларнинг биржа савдоларига қўйилиши, уларнинг таснифи ва котиловкалари тўғрисидаги маълумотлар биржанинг расмий веб-сайтида автоматик тарзда янгиланиб боришмоқда.

АКТнинг жадал суръатлар билан ривожланиб бориши натижасида дунёда муқобил электрон савдо майдончалари пайдо бўла бошлади. Ушбу ўзгаришларга риоя қилган ҳолда ЎЗРТХБ биржадан ташқари товарларнинг онлайн савдосини йўлга қўйди.

Бугунги кунда биржанинг ярмарка савдоларида иштирокчилари сони тобора ортиб, уларнинг аксарият қисмини кичик бизнес субъектлари ташкил этмоқда. Бунга эришишда электрон тижоратга хос бўлган афзалликлар, шу жумладан, кенг доирадаги мижозлар базаси ва улар учун яратилаётган қўшимча қулайликлар ҳамда транзакция харажатларининг пастлиги муҳим омил бўлмоқда.

Ҳозирда ЎЗРТХБда биржа

корпоратив харидлар иштирокчилари учун шахсий кабинет, нархлар мониторинги, онлайн-маслаҳат, call-марказ, форум каби интерактив хизматлар жорий этилган. Ҳозирги пайтда мижозлар реал вақт режимида тузилган битимлар ва ҳисоб рақамлар ҳолатини текшириш, биржа товарлари бўйича нархлар мониторингини олиб бориш, давлат ва корпоратив харидлар иштирокчилари эса, шахсий кабинет орқали транзакция амалиётларини бажариш имконига эгалар. Уларнинг аксарияти ушбу хизматлардан порталнинг мобиль иловаси ёрдамида ҳам фойдаланиб келмоқда.

Анжуманда жорий йилда замонавий АКТ ёрдамида биржанинг махсус ахборот порталида давлат харидлари савдо тизимини янада такомиллаштириш, биржанинг таркибий бўлимлари фаолиятини оптималлаштириш бўйича амалга оширилган ишлар тақдими ҳам намойиш этилди. Шу йилнинг июнь ойида амалиётга татбиқ этилган янги савдо тизими – «Электрон каталог» хусусида ахборот берилди.

– Тизимни ишга туширишдан кўзланган мақсад давлат харидлари жараёнини янада жадаллаштириш ва соддалаштириш, уларга тадбиркорлик субъектларини кенг жалб этишдан иборат, – дейди **А.Абдуганиев**. – Таъкидлаш жоиз, «Электрон каталог» қисқа вақт ичида ўз самарасини кўрсатди. Чунончи, июнь-июль ойларида ушбу тизим орқали 17,8 млрд. сўмлик битимлар тузилди, бюджет маблағларининг тежалиши эса, 3,6 млрд. сўмга етди.

Гулшан ЮСУПОВА.

Тадбирда мазкур ташкилотнинг биринчи ярим йиллик фаолияти сарҳисоб қилинар экан, ушбу даврда бевосита унинг қўмағида чет эл капитални иштирокида 34 қўшма корхона ташкил этилгани, 84 корхонага хориждан умумий қиймати қарийб 23 млн. АҚШ долларилек технологиялар сотиб олингани, 85 давлат корхонаси томонидан 18,7 млн. АҚШ долларилек маҳсулот

худудий бош бошқармалари қошида 137 та ахборот-маслаҳат маркази (АММ), 6 та филиал, 12 та унитар корхона ва 5 та ўқув маркази фаолият юритмоқда. Мазкур ташкилотнинг 12 та мамлакатда иш олиб бораётган ваколатхоналари эса, хорижий ишбилармонларни Ўзбекистоннинг экспорт салоҳияти ва инвестициявий муҳити билан таништириш имконини бермоқда.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАРКАЗИЙ БАНКИ БОШҚАРУВИНИНГ
Қ А Р О Р И

**Тижорат банкларида активлар сифатини таснифлаш ва активлар
бўйича эҳтимолий йўқотишларни қоплаш учун захиралар
шакллантириш ҳамда улардан фойдаланиш тартиби
тўғрисидаги Низомни тасдиқлаш ҳақида**

**Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигида 2015 йил 14 июль куни
2696-сон билан давлат рўйхатидан ўтказилди.**

Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикасининг Марказий банки тўғрисида»ги, «Банklar ва банк фаолияти тўғрисида»ги, «Бухгалтерия ҳисоби тўғрисида»ги қонунлари ва Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2015 йил 6 майдаги ПҚ-2344-сонли «Тижорат банкларининг молиявий барқарорлигини янада ошириш ва уларнинг ресурс базасини ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Қарорига

**Ўзбекистон Республикаси
Марказий банки раиси**
Тошкент ш.,
2015 йил 13 июнь,
14/5-сон

мувофиқ Ўзбекистон Республикаси Марказий банки Бошқаруви **ҚАРОР ҚИЛАДИ:**

1. Тижорат банкларида активлар сифатини таснифлаш ва активлар бўйича эҳтимолий йўқотишларни қоплаш учун захиралар шакллантириш ҳамда улардан фойдаланиш тартиби тўғрисидаги Низом иловага мувофиқ тасдиқлансин.

2. Мазкур қарор расмий эълон қилинган кундан эътиборан уч ойдан кейин кучга киради.

Ф. МУЛЛАЖОНОВ

Ўзбекистон Республикаси
Марказий банки Бошқарувининг
2015 йил 13 июндаги
14/5-сонли қарорига
ИЛОВА

**Тижорат банкларида активлар сифатини таснифлаш ва активлар
бўйича эҳтимолий йўқотишларни қоплаш учун захиралар
шакллантириш ҳамда улардан фойдаланиш тартиби тўғрисидаги
Н И З О М**

Мазкур Низом Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикасининг Марказий банки тўғрисида»ги, «Банklar ва банк фаолияти тўғрисида»ги, «Бухгалтерия ҳисоби тўғрисида»ги қонунлари ва Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2015 йил 6 майдаги ПҚ-2344-сонли «Тижорат банкларининг молиявий барқарорлигини янада ошириш ва уларнинг ресурс базасини ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарорига мувофиқ тижорат банкларида активлар сифатини таснифлаш ва активлар бўйича эҳтимолий йўқотишларни қоплаш учун захиралар (бундан буён матнда захиралар деб юритилади) шакллантириш ҳамда улардан фойдаланиш тартибини белгилайди.

1-боб. Умумий қоидалар

1. Мазкур Низомда қуйидаги асосий тушунчалардан фойдаланилади:

активлар – кредит, овердрафт, лизинг, факторинг, қимматли қоғозлар, инвестициялар, бошқа банклардаги маблағлар, бўлиб-бўлиб тўлаш шаклида сотилган мулклар, балансдан ташқари моддалар (чақириб олинмайдиган кредит мажбурият-

лари, фойдаланилмаган кредит линиялари, аккредитивлар, кафолатлар) ҳамда молиялаш билан боғлиқ барча бошқа талаблар.

муаммоли активлар – сифати «қониқарсиз», «шубҳали» ва «умидсиз» деб таснифланган активлар;

махсус захиралар – сифати «субстандарт», «қониқарсиз», «шубҳали» ва «умидсиз» деб таснифланган активлар бўйича эҳтимолий йўқотишларни қоплашга мўлжалланган мажбурий захиралар;

стандарт активларга яратиладиган захиралар – тижорат банки фаолияти давомида умуман ёки бирор-бир фаолият тури натижасида эҳтимолий йўқотишларни қоплаш мақсадида ташкил қилинадиган захиралар;

шартлари қайта кўриб чиқилган активлар – шартнома ва (ёки) унга қўшимча келишувга мувофиқ асосий шартлари ўзгартирилган активлар;

тижорат банки активлари бўйича эҳтимолий йўқотишларни қоплаш учун мажбурий захиралар депозитлари (бундан буён матнда мажбурий захиралар депозитлари деб юритилади) – активлар бўйича эҳтимолий йўқотишларни қоплаш учун тижорат банкларининг Ўзбекистон Рес-

публикаси Марказий банкидаги (бундан буён матнда Марказий банк деб юритилади) мажбурий захиралар депозитлари;

таъминланмаган активлар – таъминотсиз берилган ёки таъминоти белгиланган тартибда расмийлаштирилмаган активлар. Бундай активлар мустаҳкам тушумга эга бўлган қарздорга унинг яхши кредит тарихи асосида берилиши мумкин.

2. Тижорат банкларининг ҳисоботлари уларнинг активлари сифатининг ҳақиқий ҳолатини акс эттириши лозим.

3. Ҳисоботларнинг ҳаққоний бўлмаслиги тижорат банки омонатчилари, кредиторлари ва акциядорлари, шунингдек, Марказий банк ва бошқа манфаатдор томонларни чалғитишга ва янглиштиришга уриниш деб баҳоланади ҳамда хавфсиз бўлмаган, носоғлом банк амалиёти деб ҳисобланади.

4. Тижорат банки балансида ва балансдан ташқари моддаларда юритилаётган муаммоли активларнинг улуши жами активларнинг ўн фоизидан ортиқ бўлса, Марказий банк томонидан тижорат банки ижро раҳбариятининг малакаси Марказий банк талабларига мувофиқ эмас деб топишга ҳамда тижорат банки Кенгаши томонидан банк фаолияти устидан ўрнатилган назоратни етарли эмас деб ҳисобланишига асос бўлади.

5. Даромад келтирмайдиган активларнинг улуши жами активларнинг етмиш фоизидан ортиқ бўлиши банк кредит сиёсати, кредитлар ажратиш ва уларни бошқариш жараёнининг бўшлигини билдирувчи кўрсаткич ҳисобланади.

2-боб. Активлар сифатини таснифлаш тизими

6. Қарздорлар қуйидаги асосий мезонлар бўйича баҳоланади:

тармоқ (иқтисодиёт сектори) тенденцияси ва истиқболи;

муайян лойиҳанинг техник амалга оширилуви ва иқтисодий рақобатбардошлиги;

молиявий ҳолати ва кредит олишга қодирлиги; кредит тарихи, кредит таъминотининг ёмонлашуви ёки ликвидлилигининг пасайиши;

муайян лойиҳанинг иқтисодий жиҳатдан асосланиши;

раҳбарининг бошқариш қобилияти (агар қарздор юридик шахс бўлса).

7. Активлар сифатининг таҳлили ва таснифи натижалари мазкур Низомнинг 6-бандида келтирилган мезонларга асосланади ва ушбу мезонлар тижорат банкларининг кредит портфели ва бошқа активларидаги таваккалчиликни аниқлаш ва баҳолашда қўлланилади.

8. Тижорат банкларининг активлари сифатига кўра «стандарт», «субстандарт», «қоникарсиз», «шубҳали» ва «умидсиз» тоифаларга таснифланади.

9. Қарзларнинг ўз муддатида тўланишига шубҳа туғдирмайдиган активлар сифати «стандарт» деб таснифланади. Бунда қарз оловчи молиявий жиҳатдан барқарор ҳисобланади, у етарли миқдорда капиталга, юқори даромадлилиқ даражасига ҳамда барча мавжуд мажбуриятларни, жум-

ладан, мазкур қарзни қондириш учун етарли пул маблағлари оқимида, шунингдек, амалга оширилиши мумкин бўлган стратегик режага, бозорда рақобатдошлик қобилиятига, яхши маҳсулотни ишлаб чиқаришга ва ўз маҳсулоти бўйича маркетинг режасига эга бўлади. Таъминот «яхши таъминланган» кредит мезонларига мос келади. Таъминот турлари нотариал жиҳатдан тасдиқланган бўлиши (агар қонун ҳужжатларида нотариал тасдиқланиши назарда тутилган бўлса), зарур ҳолларда, тегишли мулк битимини рўйхатдан ўтказиш учун белгиланган тартибда рўйхатга олинishi, шу жумладан, тижорат банкининг гаров молмулкига доир ҳуқуқлари тўғрисидаги ёзув гаров реестрида акс эттирилиши лозим. Тижорат банки кредит қайтарилмаган ҳолда чекловларсиз ва эркин равишда уни таъминот ҳисобидан ундириб олишга ҳақли. Таъминотга доир тақдим этилаётган барча ҳужжатлар қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда расмийлаштирилиши лозим.

10. Сифати «стандарт» деб таснифланган активлар қайтарилишида муаммолар кузатилмайди. Бунда асосий қарз суммасининг ва фоизларининг ҳеч қандай қисми муддати ўтган ёки шартлари қайта кўриб чиқилмаган бўлиши лозим. Асосий қарз суммаси ёки фоизлардан муддати ўтган ва шартлари қайта кўрилган активлар сифати «стандарт» деб таснифланиши мумкин эмас.

11. Тижорат банки захира капитали таркибида сифати «стандарт» деб таснифланган активлар учун уларнинг қайтарилмаган асосий қарз (қолдиқ) суммасининг бир фоизи миқдорида стандарт активларга яратиладиган захира шакллантириши лозим.

Стандарт активларга яратиладиган захиралар тижорат банклари томонидан солиқлар ва бошқа мажбурий тўловлар тўлангандан сўнг қолган соф фойда ҳисобидан мазкур Низом кучга кирган кундан кейин ажратилиб, ҳисобот санасига сифати «стандарт» деб таснифланган активлар қолдиғидан келиб чиққан ҳолда ташкил қилинади.

12. Қарздорнинг молиявий ҳолати барқарор ҳисобланган, лекин айрим салбий ҳолатлар ёки тенденциялар мавжуд бўлиб, агар улар бартараф этилмаса, молиялаштирилган лойиҳанинг амалга ошишига ёки қарздорнинг активни ўз вақтида тўлаш қобилиятига нисбатан шубҳа пайдо бўлиши мумкин бўлган активлар сифати «субстандарт» деб таснифланади. Бунда молиявий ҳолати ёки таъминотни назорат қилиш борасида бир мунча шубҳалар бўлган, кредит ҳужжатларида етарлича ахборот бўлмаган ёки таъминот бўйича ҳужжатлари бўлмаган «стандарт» деб таснифланган активларнинг сифати ҳам «субстандарт» деб таснифланиши лозим.

13. Тижорат банки сифати «субстандарт» деб таснифланган активлар учун уларнинг қайтарилмаган асосий қарз (қолдиқ) суммасининг ўн фоизи миқдорида махсус захира шакллантириши лозим.

14. Қуйида келтирилган омиллардан ҳеч бўлмаганда биттаси мавжуд бўлса, активларнинг сифати «қоникарсиз» деб таснифланади:

асосий тўлов манбалари қарз тўлаш учун етар-

ли бўлмаса, таъминотга қўйилган мулкни ва қарз олувчининг бошқа асосий воситаларини сотиш, тўланиши лозим бўлган қарзларни узайтиришларни ҳисобга олган ҳолда қўшимча тўлов манбаларини топиш талаб этиладиган бўлса;

қарз олувчининг жорий молиявий ҳолати ёки унинг пул маблағларининг мўлжалланаётган оқими мажбуриятларни қоплаш учун етарли бўлмаса;

қарз олувчининг капитали етарли даражада бўлмаса;

ушбу соҳага нисбатан тенденция ва истиқболлар барқарор бўлмаса;

таъминот қиймати асосий қарз суммасидан ошмаган, ҳеч бўлмаганда асосий қарзнинг тўланмаган суммасига тенг бўлса;

асосий қарз ва фоизлар бўйича муддати ўтган қарздорлик мавжуд бўлиб, унинг муддати 90 кундан ошмаган бўлса.

15. Тижорат банки сифати «қоникарсиз» деб таснифланган активлар учун уларнинг қайтарилмаган асосий қарз (қолдиқ) суммасининг йигирма беш фоизи миқдорида махсус захира шакллантириши лозим.

16. Сифати «қоникарсиз» деб таснифланган активларга хос барча хусусиятларга эга бўлиб, мавжуд шароитда активларнинг тўлиқ қайтарилишини шубҳа остига ва кам ишончли қилиб қўядиган активлар сифати «шубҳали» деб таснифланади. Бунда йўқотишлар кўриш эҳтимоли юқори бўлган, лекин айрим ижобий омиллари мавжуд бўлган активлар сифати шароит ойдинлашгунча «умидсиз» деб таснифланмайди.

17. Куйида келтирилган омиллардан ҳеч бўлмаганда биттаси мавжуд бўлса, активларнинг сифати «шубҳали» деб таснифланади:

«қоникарсиз» активларнинг ҳеч бўлмаганда бирорта кўрсаткичи, шунингдек, айрим бошқа салбий тавсифлари мавжуд бўлса (бозорда осон сотиладиган таъминотнинг мавжуд эмаслиги ёки таъминланмаган активларнинг мавжудлиги ёхуд қарз олувчининг банкрот деб эълон қилиниши);

яқин келажақда активнинг қисман тўланиш эҳтимоли мавжуд бўлса;

асосий қарз ва фоизлар бўйича 90 кундан ортиқ, лекин 180 кундан ошмаган муддати ўтган қарздорлик мавжуд бўлса.

18. Тижорат банки сифати «шубҳали» деб таснифланган активлар учун уларнинг қайтарилмаган асосий қарз (қолдиқ) суммасининг эллик фоизи миқдорида махсус захира шакллантириши лозим.

19. Шартномада белгиланган муддатда қайтарилмаган ёки қайтмаслигидан далолат берувчи омиллар ёки аломатлар мавжуд бўлган ҳамда қайтмайдиган ёки қиймати жуда пастлиги туфайли ҳисобини балансда актив сифатида юритилиши мақсадга мувофиқ эмас деб баҳоланадиган активлар сифати «умидсиз» деб таснифланади. Бундай таснифлаш активларда умуман ҳеч қандай тугатиладиган қиймат мавжуд эмаслигини билдирмайди. Бироқ, тижорат банклари ўз балансларида бундай активларнинг ҳисобини юритишни давом эттиришлари мақсадга мувофиқ эмас. Тижорат

банки томонидан таъминотга олинган мулкни сотиш орқали бундай қарздорликни бартараф этиш ёки уни қайтариш чоралари қўлланиши лозим.

20. Куйида келтирилган омиллардан ҳеч бўлмаганда биттаси мавжуд бўлса, активларнинг сифати «умидсиз» деб таснифланади:

активларни ундирилиши суд жараёнида бўлса;

қарздор ва лизинг олувчидан ундирилган, гаровга қўйилган мол-мулкка бўлган ҳуқуқлардан фойдаланиш йўли билан тижорат банки томонидан балансга қабул қилинган кундан бошлаб уч ой муддатда сотилмаган ва банк фаолиятини кенгайтириш учун сотиб олинган бинодан икки йил мобайнида фойдаланилмаган ҳамда банк фаолияти учун ортиқ фойдаланилмай қўйилган пайтдан бошлаб бир йил мобайнида сотилмаган бўлса;

активларнинг тўлаш муддати узайтирилган бўлса;

асосий қарз ва фоизлар бўйича 180 кундан ортиқ кунга муддати ўтган қарздорлик мавжуд бўлса.

21. Тижорат банки сифати «умидсиз» деб таснифланган активлар учун уларнинг қайтарилмаган асосий қарз (қолдиқ) суммасининг юз фоизи миқдорида махсус захира шакллантириши лозим.

22. Агар тижорат банкида битта қарздорга берилган бир неча активлар мавжуд бўлса, қарздор томонидан тижорат банкига қайтариладиган барча активлар сифати улардан энг паст тоифада таснифланган активлар сифатидек таснифланиши лозим.

23. Агар қарздорнинг бир неча тижорат банклари олдида қарзи мавжуд бўлиб, уларнинг бирида қайтарилиши лозим бўлган активлар сифати энг паст тоифада таснифланган бўлса, бошқа тижорат банклари ҳам ушбу қарздорга берилган активлар сифатини мазкур тоифада таснифлашлари шарт. Бунда тижорат банклари қарздорга бошқа тижорат банклари томонидан берилган активлар сифатининг таснифини аниқлаш учун кредит ахбороти маълумотлар базасидан фойдаланишлари лозим.

3-боб. Таъминотга қўйиладиган талаблар

24. Таъминот кредит тўлашнинг иккиламчи манбаи ҳисобланади. Тижорат банклари томонидан таъминотга кредитни қоплашнинг асосий манбаи сифатида қаралмаслиги лозим.

25. Таъминотни таҳлил қилишда тижорат банклари томонидан унинг ликвидлиги эътиборга олинаши лозим. Бунда тижорат банки таъминотни сотишдан асосий қарз ва фоиз суммаларининг қайтарилишини баҳолаши шарт.

26. Активларнинг юқори ликвидли таъминотига: Ўзбекистон Республикаси Ҳукуматининг (бундан буён матнда Ҳукумат деб юритилади) кафолати;

тижорат банкларида очилган ҳисобварақлардаги миллий ва хорижий валюта шаклидаги гаров; Ҳукуматнинг қимматли қоғозлари шаклидаги гаров;

Марказий банкнинг қимматли қоғозлари шаклидаги гаров;

қимматбаҳо металллар шаклидаги олтин ва кумуш қуймалари шаклидаги гаров киради.

27. Активларнинг юқори ликвидли бўлмаган таъминоти:

кўчмас мулк, шу жумладан, ер участкасига бўлган ҳуқуқ;

кўчар мол-мулк;

хўжалик жамиятидаги улушга бўлган ҳуқуқ;

мазкур Низомнинг 26-бандида назарда тутилмаган бошқа қимматли қоғозлар шаклидаги гаров;

юридик ва жисмоний шахсларнинг кафолат ва кафилликлари киради.

4-боб. Шартлари қайта кўриб чиқилган активлар сифатини таснифлаш

28. Активларнинг қуйида келтирилган асосий шартларидан ҳеч бўлмаганда биттаси ўзгартирилган бўлса, улар шартлари қайта кўриб чиқилган активлар деб ҳисобланади:

фоиз ставкасининг пасайтирилиши, Марказий банкнинг қайта молиялаш ставкаси пасайиши муносабати билан фоиз ставкасининг пасайтирилиши ҳолатлари бундан мустасно;

асосий қарзнинг камайтирилиши ёки ундан қисман воз кечилиши;

фоизлар ва (ёки) асосий қарзга доир тўловларнинг бир қисми ёки барчасидан воз кечилиши;

активнинг асосий ва (ёки) фоизларининг тўлаш муддати кечиктирилиши ёки узайтирилиши;

қарз олувчи ва (ёки) таъминот турининг ўзгартирилиши, кредитнинг бир қисми қайтарилганлиги муносабати билан таъминотдан чиқарилган ҳолатлар бундан мустасно.

29. Шартлари қайта кўриб чиқилган активлар сифатини таснифлашда қуйидаги омиллар ҳисобга олиниши керак:

шартлар қайта кўриб чиқилишининг асослари ёки сабаблари;

бир қарз олувчига қарзни қайтариш муддатининг неча марта узайтирилганлиги;

дастлабки битим шартларига нисбатан янги битимда келтирилган шартлардаги ўзига хос ўзгартиришлари. Бунда фоиз ставкасининг бозор ставкаси даражасидан пасайиши, қўшимча равишда актив бўйича қабул қилинган таъминотнинг ўзгариши ёки кредитни қайтариш муддатининг узайтирилиши шартлари қайта кўриб чиқилган актив сифатини таснифлаш ва таҳлил қилиш жараёнида инобатга олиниши лозим.

30. Шартлари қайта кўриб чиқилган активлар сифати «субстандарт», «қониқарсиз», «шубҳали» ва «умидсиз» тоифаларнинг мезонларидан фойдаланган ҳолда таснифланади.

Агар шартлари қайта кўриб чиқилган актив бўйича алмашувчи ёки қўшимча қарздор дастлабки қарздорнинг шўъбаси ёки дахлдор бўлган қарздор бўлса, бунда активлар сифатининг дастлабки таснифи ўзгармаслиги керак. Қарз берувчи томонидан қарзга доир хизмат кўрсатилиши салбий таснифлашнинг ўзгартирилишини талаб этувчи ҳоллар бундан мустасно.

31. Янги қарздор томонидан асосий қарз ва фоизларнинг тўланмаган барча суммалари қоплан-

са, муаммоли активлар сифатининг таснифи тегишли тарзда қайта кўриб чиқилиши мумкин.

32. Агар алмашувчи ёки қўшимча қарздорнинг дастлабки қарздор билан ҳеч қандай алоқаси бўлмаса, активлар сифатини таснифлаш мезонлари алмашувчи ёки қўшимча қарздорга нисбатан қўлланилади. Мазкур жараён алмашувчи ёки қўшимча қарздорнинг бизнесни нормал юритиш шароитида активларни тўлай олиш лаёқатига мувофиқ тарзда амалга оширилиши лозим.

33. Активлар сифати уларнинг шартлари қайта кўриб чиқилишидан олдинги таснифланган тоифадан юқори ёки яхшироқ тоифада таснифланиши мумкин эмас. Ҳеч қандай ҳолатда активга унинг шартлари қайта кўриб чиқилгандан сўнг дарҳол «стандарт» тоифани бериш мумкин эмас. Актив икки ва ундан ортиқ марта шартлари қайта кўриб чиқилганда, актив сифатини таснифлаш тоифаси шартлари қайта кўриб чиқилишидан олдинги тоифасидан бир поғонага паст бўлиши керак.

5-боб. Инвестиция портфелининг сифатини таснифлаш

34. Тижорат банкининг инвестиция портфели (сотишга мўлжалланган қимматли қоғозларга ёки қарам хўжалик жамиятларига ва шўъба хўжалик жамиятларига қилинган инвестициялар, сўндириш муддатигача сақланадиган қарз қимматли қоғозларига қилинган инвестициялар) қуйидаги омиллар асосида таснифланиши ва белгиланган миқдорда эҳтимолий йўқотишларни қоплаш захираси яратилиши лозим:

охирги бир йил давомида тижорат банкига даромад келтирмаган инвестиция – «қониқарсиз» сифатида;

охирги икки йил давомида тижорат банкига даромад келтирмаган инвестиция – «шубҳали» сифатида;

охирги уч йил давомида даромад олинмаган инвестиция сифати – «умидсиз» сифатида.

35. Агар тижорат банки томонидан қилинган инвестицияни қайта баҳолаш натижасида салбий фарқ юзага келса, ушбу миқдорда эҳтимолий йўқотишларни қоплаш захираси яратилиши лозим.

Инвестицияларнинг сифати энг паст тоифада таснифланиши керак.

6-боб. Тижорат банки активлари бўйича эҳтимолий йўқотишларга доир захирани шакллантириш

36. Захираларнинг етарлилиги даврий равишда камида ойига бир мартаба таҳлил қилиниши, зарур ҳолларда, қўшимча захиралар яратилиши лозим.

Бунда тижорат банклари захираларни шакллантириш ва улар бўйича бухгалтерия ўтказмаларини дастурлашган ҳолда амалга оширишлари лозим.

37. Белгиланган меъёрларга мувофиқ яратилган захирага нисбатан актив бўйича эҳтимолий йўқотишлар миқдорининг ошиб кетиши мумкинлигидан далолат берувчи омиллар ва шароитлар

аниқланганда, захирага эҳтимолий йўқотишларга нисбатан йирик ажратмалар амалга оширилиши керак.

38. Актив сифати «умидсиз» деб таснифланиши билан 3 иш куни ичида унинг ҳисоби балансдан ташқари моддаларда акс эттирилиши ва тегишли махсус захиралар камайтирилиши лозим. Зарарлар улар тан олинган даврда ҳисобдан чиқарилиши керак.

39. Активнинг ҳисобдан чиқарилиши унинг қисман ёки тўлиқ қайтарилиши мумкинлигини инкор этмайди.

40. Агар актив сифати «стандарт» деб таснифланмаган бўлса, тижорат банки қарздорга эҳтимолий йўқотишлари билан боғлиқ бўлган таваккалчиликнинг батафсил таҳлилисиз қўшимча кредит маблағлари, жорий кредит бўйича қўшимча ресурслар ёки янги кредитлар шаклида маблағлар бериши мумкин эмас.

41. Қуйида келтирилган омиллардан ҳеч бўлмаганда биттаси мавжуд бўлиши Марказий банк томонидан муайян активлар сифатини янада салбий таснифлаш учун асос бўлади:

тижорат банки кредит портфели умумий ҳолатининг ёмонлашуви;

тижорат банкида кредитлар беришга доир етарли таҳлил ва текширувларнинг ўзгариши ёки мавжуд эмаслиги;

тижорат банки шу тармоқ ва соҳага берилган кредитлар бўйича амалда зарарлар кўрганлиги;

йирик активларнинг тўпланиши;

номақбул иқтисодий йўналиш ва шароитлар, хусусан, қарздорларнинг бир ёки бир неча саноат тармоқлари ёки маъмурий-ҳудудий бирликда катта миқдорда тўпланиши;

тижорат банки томонидан тақдим этилган ҳисоботни таҳлил қилиш ёки Марказий банк томонидан ўтказилган инспекция текширишлари натижасида аниқланган қарздорнинг ёхуд тижорат банкининг молиявий аҳволига тааллуқли бошқа ҳолатлар.

Бунда Марказий банк мазкур Низом талабларида белгиланган миқдорда захираларни қайта кўриб чиқишни ва (ёки) қўшимча захиралар шакллантиришни талаб қилиши мумкин.

42. Захираларга ажратмалар тегишли «Кўрилиши мумкин бўлган зарарларни баҳолаш» ҳисобварағини дебетлаш ҳамда тегишли «Активлар ва лизинг бўйича кўрилиши мумкин бўлган зарарларни қоплаш захираси» ҳисобварағини кредитлаш орқали амалга оширилади.

43. Захиралар етарли бўлмаган ҳолларда, тижорат банки томонидан захираларга қўшимча ажратмалар захираларнинг етишмовчилиги аниқланган даврда амалга оширилиши зарур.

44. Агар тижорат банки активлари портфели таҳлил қилинганидан кейин унинг захиралари талаб қилинганидан ортиқ бўлса, у ҳолда тижорат банки тегишли «Активлар ва лизинг бўйича кўрилиши мумкин бўлган зарарларни қоплаш захираси» ҳисобварағини дебетлаши ва тегишли «Кўрилиши мумкин бўлган зарарларни баҳолаш» ҳисобварағини кредитлаши лозим.

7-боб. Мажбурий захиралар депозитларига маблағ ўтказиш

45. Тижорат банклари маблағларни вакиллик ҳисобварағидан Марказий банкда очиладиган мажбурий захиралар депозитларига тижорат банки активлари бўйича эҳтимолий йўқотишларни қоплаш учун шаклланиши лозим бўлган махсус захиралар маблағлари миқдорида тенг суммани ўтказишни таъминлашлари шарт.

46. Мажбурий захиралар депозитларига ўтказиш учун мажбурий бўлган маблағлар ҳажми захиралар суммасидан келиб чиқиб, ҳар ой якунлари бўйича ҳисоблаб чиқарилади.

Тижорат банклари ҳисоб-китоб якунлари бўйича 3 иш куни давомида махсус захиралар миқдоридан етишмаётган суммани мажбурий захиралар депозитларига ўтказиши шарт.

Ҳар ойнинг 10- ва 20-санаси якунлари бўйича Марказий банк томонидан тижорат банкларига уларнинг асослаб берилган мурожаатлари асосида ортиқча суммалар қайтариб берилади.

47. Мазкур Низом талабларидан келиб чиқиб Марказий банк тижорат банкининг активларини таҳлил қилиш асосида муайян активлар сифатини янада салбий таснифлаб, белгиланган миқдорда захираларни қайта кўриб чиқиш ва (ёки) қўшимча захиралар шакллантириш ҳамда уларнинг миқдорида тенг суммани Марказий банкда очиладиган мажбурий захиралар депозитларига ўтказиб бериш бўйича тижорат банкларига ижро этилиши мажбурий бўлган кўрсатмалар бериши мумкин.

48. Тижорат банклари томонидан мазкур Низомнинг 46 ва 47-бандларида кўрсатилган талаблар бажарилмаган тақдирда Марказий банк мажбурий захиралар депозитларига ўтказилиши зарур бўлган маблағларни тижорат банкларининг Марказий банкдаги вакиллик ҳисобварақларидан ундиради.

8-боб. Захиралардан фойдаланиш

49. Тижорат банки захираларнинг етарли даражада бўлишини таъминлаш учун тўлиқ жавобгарлик тижорат банки Кенгаши ва Бошқарувига юклатилади.

50. «Умидсиз» активлар бўйича захиралар ҳисобидан қоплаш тўғрисидаги қарор тижорат банки Бошқаруви томонидан қабул қилиниб, бу ҳақда тижорат банки Кенгашига 3 иш куни ичида ахборот берилади.

Тегишли «Активлар ва лизинг бўйича кўрилиши мумкин бўлган зарарларни қоплаш захираси» ҳисобварағидан қопланган «умидсиз» активларнинг ҳисоби баланснинг «Кўзда тутилмаган ҳолатлар» ҳисобварағида юритилади. Бунда қуйидаги бухгалтерия ўтказмалари амалга оширилади:

Дебет: тегишли «Активлар ва лизинг бўйича кўрилиши мумкин бўлган зарарларни қоплаш захираси» ҳисобварағи;

Кредит: тегишли актив ҳисобварағи;

Дебет: 95413 – «Ҳисобдан чиқарилган кредитлар ва лизинглар» ҳисобварағи;

Кредит: 96397 – «Бошқа кўзда тутилмаган ҳолатлар ҳисобварақлари бўйича контр-ҳисобварақ» ҳисобварағи.

Эҳтимолий йўқотишларни қоплаш захира маблағлари етишмаган тақдирда, тегишли «Кўрилиши мумкин бўлган зарарларни баҳолаш» ҳисобварағидан «Активлар ва лизинг бўйича кўрилиши мумкин бўлган зарарларни қоплаш захираси» контр-актив ҳисобварағига қўшимча ажратмалар қилиниши керак. Ўтказилаётган актив бўйича олинadиган фоизларни ҳисобга олиш шахсий ҳисобварағи ҳам бир вақтнинг ўзида ушбу актив бўйича «Фоизли даромадлар» ҳисобварақларини дебетлаш ва «Активлар бўйича олинishi лозим бўлган ҳисобланган фоизлар» ҳисобварақларини кредитлаш йўли билан ёпилиши керак.

51. «Умидсиз» активлар ва улар бўйича ҳисоблаб ёзилган фоизларнинг баланс ҳисобварақларидан «Кўзда тутилмаган ҳолатлар» ҳисобварағига ўтказиш ушбу актив бўйича қарзлар ҳамда улар бўйича фоизларнинг бекор қилинишини билдирмайди. Шунинг учун ушбу қарз, шунингдек, у бўйича фоизлар балансдан ташқари моддаларда улар бу ҳисобварақларга ўтказилган пайтдан бошлаб беш йилдан кам бўлмаган муддат мобайнида акс эттирилиши лозим.

Тижорат банки қонун ҳужжатларига мувофиқ мазкур актив бўйича асосий қарз суммаси ва фоизларни ундириш юзасидан барча чора-тадбирларни қўллаши зарур. Тижорат банки қарздор (эмитент) мажбуриятининг тўлиқ суммасини тўғри акс эттириш учун мазкур активга фоизлар ҳисоблаб ёзишни уни балансдан ташқари моддаларга ўтказгандан кейин ҳам давом эттиради, қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда қарздор ва кафилнинг мажбуриятлари бекор бўладиган ҳолатлар бундан мустасно.

Бунда тижорат банки мунтазам равишда, бир ойда камида бир марта қарздорга балансдан ташқари моддалардаги қолдиқларга мос келадиган асосий қарз ва ҳисобланган фоизлар бўйича муддати ўтган қарзнинг мавжудлигини маълум қилган ҳолда кредит бўйича қарзни қоплаш ва у бўйича ҳисобланган фоизларни тўлаш талаб қилинган даъво хатини, балансдан ташқари моддалардан кўчирма илова қилинган ҳолда, қарздор ёки унинг ҳуқуқий ворисига (тугатилиш жараёнида бўлса, тугатиш комиссиясига) юбориши лозим. Ушбу даъво хатларини олмаслик қарздорни қарзини қайтариш мажбуриятидан озод этмайди. Даъво хати ва ҳисобварақдан кўчирма тижорат банкининг муддати ўтган асосий қарзни ва ҳисобланган фоизларни ундириб олиш бўйича суд органларига мурожаат этиши учун асос бўлади.

Ички аудит хизмати ва тижорат банки Бошқаруви ҳар чоракда балансдан ташқари моддаларига ўтказилган «умидсиз» активларни ундириш бўйича қўлланаётган чора-тадбирлар ҳақида тижорат банки Кенгашига ёзма равишда маълумот беришлари шарт.

Тижорат банки Кенгаши молиявий йил якуни бўйича банк акциядорларининг йиллик умумий

йиғилиши кун тартибига банкнинг «умидсиз» активларини ундириш бўйича қўлланган чора-тадбирлар ҳақидаги масалани киритади.

52. Тижорат банки Бошқаруви томонидан қабул қилинган Ҳукуматнинг қарорига кўра марказлаштирилган ресурслар ёхуд бошқа маблағлар ҳисобидан берилган кредитлар ҳисобидан шаклланган «умидсиз» активни баланс ҳисобварақларидан балансдан ташқари моддаларга ўтказиш ҳақидаги қарор Ҳукумат ёхуд Марказий банк олдидаги қарзларнинг бекор қилинишига олиб келмайди ва тижорат банки томонидан Ҳукумат ёхуд Марказий банк олдидаги қарзлар қайтарилиши шарт.

53. Агар қарздор томонидан балансдан ташқари моддаларда ҳисобга олинadиган актив бўйича қарз тижорат банки томонидан ушбу қарзни ундириш бўйича кўрилган барча чора-тадбирларга қарамасдан, у бу ҳисобварақларга ўтказилгандан кейин беш йил давомида тўланмаса, у ҳолда ушбу актив (асосий қарзлар ҳам, фоизлар ҳам) тижорат банки Кенгашининг акциядорлар умумий йиғилишида тасдиқланган қарорига кўра ҳисобдан чиқарилиши мумкин.

54. Агар қарздор илгари эҳтимолий йўқотишларни қоплаш учун захира қилинган актив бўйича тўловни амалга оширса ва қарз тижорат банкининг баланс ҳисобварақларидан балансдан ташқари моддаларига ўтказилмаган бўлса, у ҳолда тегишли «Активлар ва лизинг бўйича кўрилиши мумкин бўлган зарарларни қоплаш захираси» ҳисобварағи дебетланади ва тегишли «Кўрилиши мумкин бўлган зарарларни баҳолаш» ҳисобварағи (агар захира жорий йилда яратилган бўлса) ёки «Ҳисобдан чиқарилган маблағларнинг қайтарилиши» ҳисобварағи (агар захира ўтган йилларда яратилган бўлса) кредитланади.

55. Агар қарздор актив «Кўзда тутилмаган ҳолатлар» ҳисобварағига ўтказилганидан кейин у бўйича тўловни амалга оширса, у ҳолда тижорат банки томонидан ушбу қарздорнинг ҳисобварағи ёки касса ҳисобварағи дебетланади ва тегишли «Активлар ва лизинг бўйича кўрилиши мумкин бўлган зарарларни қоплаш захираси» ҳисобварағи кредитланади ҳамда тегишли «Активлар ва лизинг бўйича кўрилиши мумкин бўлган зарарларни қоплаш захираси» ҳисобварағи дебетланади ва тегишли «Кўрилиши мумкин бўлган зарарларни баҳолаш» ҳисобварағи (агар захира жорий йилда яратилган бўлса) ёки «Ҳисобдан чиқарилган маблағларнинг қайтарилиши» ҳисобварағи (агар захира ўтган йилларда яратилган бўлса) кредитланади, шу билан бир вақтнинг ўзида, 96397 – «Бошқа кўзда тутилмаган ҳолатлар ҳисобварақлари бўйича контр-ҳисобварақ» ҳисобварағи дебетланади ва 95413 – «Ҳисобдан чиқарилган кредитлар ва лизинглар» ҳисобварағи кредитланади.

9-боб. Якуний ҳолат

56. Мазкур Низом талабларининг бузилишида айбдор бўлган шахслар қонун ҳужжатларига мувофиқ жавобгар бўладилар.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАРКАЗИЙ БАНКИ БОШҚАРУВИНИНГ Қ А Р О Р И

Банкка алоқадор бўлган шахслар билан тузиладиган битимлар тўғрисидаги Низомни тасдиқлаш ҳақида

**Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигида 2015 йил 5 август куни
2706-сон билан давлат рўйхатидан ўтказилди.**

Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикасининг Марказий банки тўғрисида»ги, «Банклар ва банк фаолияти тўғрисида»ги қонунлари ва Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2015 йил 6 майдаги ПҚ-2344-сонли «Тижорат банкларининг молиявий барқарорлигини янада ошириш ва уларнинг ресурс базасини ривожлантириш чора-тадбирлари

**Ўзбекистон Республикаси
Марказий банки раиси**
Тошкент ш.,
2015 йил 22 июль, 19/15-сон

тўғрисида»ги Қарорига мувофиқ Ўзбекистон Республикаси Марказий банки Бошқаруви
ҚАРОР ҚИЛАДИ:

1. Банкка алоқадор бўлган шахслар билан тузиладиган битимлар тўғрисидаги Низом иловага мувофиқ тасдиқлансин.

2. Мазкур қарор расмий эълон қилинган кундан эътиборан уч ойдан кейин кучга киради.

Ф. МУЛЛАЖОНОВ

Ўзбекистон Республикаси
Марказий банки Бошқарувининг
2015 йил 22 июлдаги 19/15-сонли қарорига
ИЛОВА

Банкка алоқадор бўлган шахслар билан тузиладиган битимлар тўғрисидаги Н И З О М

Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикасининг Марказий банки тўғрисида»ги, «Банклар ва банк фаолияти тўғрисида»ги қонунлари ва Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2015 йил 6 майдаги ПҚ-2344-сонли «Тижорат банкларининг молиявий барқарорлигини янада ошириш ва уларнинг ресурс базасини ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Қарорига мувофиқ банкка алоқадор бўлган шахслар билан битимларни тузиш, ушбу битимларнинг ҳисобини юритиш ва улар бўйича ҳисоботни тақдим этишга оид талабларни белгилайди.

1-боб. Умумий қоидалар

1. Мазкур Низомнинг асосий мақсади Марказий банк томонидан банкка алоқадор бўлган шахслар билан битимлар тузиш юзасидан чекловларни белгилаш ҳисобланади.

2. Мазкур Низомда қуйидаги асосий тушунчалардан фойдаланилади:

банкка алоқадор бўлган шахслар билан тузиладиган битимлар – кредит ва кредит линиялари, овердрафт, лизинг, факторинг, кредит шартлари ўзгартирилишининг барча шакллари, қимматли қоғозлар ва ҳар қандай кўринишдаги инвестициялар, қимматли қоғозларни ёхуд хорижий валютани сотиб олиш бўйича ҳар қандай ҳуқуқий асосланган мажбурият, босқичма-босқич тўлаш шarti билан активларни сотиш, аккредитивлар очиш, кафолатлар бериш, мол-мулклар сотиб олиш ҳамда бошқа молиялашлар билан боғлиқ битимлар;

жисмоний шахснинг яқин қариндошлари – эри, хотини, ота-онаси, болалари, туғишган ҳамда ўғай ака-ука ва опа-сингиллари, боболари, бувилари, неваралари.

банкнинг йирик акциядори – банк устав капиталининг 10 фоизи ва ундан ортиғига эгалик қилган ҳар қандай шахс.

3. Банкка алоқадор бўлган шахсларга қуйидагилар киради:

а) банкнинг мансабдор шахслари, жумладан, банк кенгашининг аъзолари, ушбу банкнинг барча ходимлари ва уларнинг яқин қариндошлари;

б) банк устав капиталининг 10 фоизи ва ундан ортиқ қисмига эгалик қилиб турган жисмоний шахс ва унинг яқин қариндошлари;

в) банк устав капиталининг 10 фоизи ва ундан ортиқ қисмига эгалик қилиб турган юридик шахснинг мансабдор шахслари, шунингдек, уларнинг яқин қариндошлари;

г) банк юридик шахснинг қатнашчиси (акциядори) бўлиб, унинг устав капиталидаги улуши 10 фоиздан ортиқ бўлса, мазкур юридик шахс, унинг мансабдор шахслари ва бу шахсларнинг яқин қариндошлари;

д) банкнинг йирик акциядори (жумладан, юридик ва жисмоний шахс) йирик акциядори бўлган

ёки кучли таъсир кўрсатадиган ёхуд алоқадор шахс бўлган юридик шахс ёки жисмоний шахсларнинг уюшмалари.

4. Ҳар қандай шахс банкка алоқадор шахс кўрсатмасига асосан ҳаракат қилаётган бўлса ёки банкка алоқадор шахс ушбу битимдан манфаатдор бўлса, ушбу шахс банкка алоқадор шахс номидан ҳаракат қилаётган ҳисобланади. Банкка алоқадор шахслар номидан ҳаракат қилаётган шахсларга қуйидагилар киради:

банкка алоқадор шахсларнинг ҳуқуқий вакиллари;

банкка алоқадор шахслар билан ўзаро тузилган битимга асосан банкка алоқадор шахсларнинг номидан ҳаракат қилиш ваколатига эга бўлган шахслар;

тузиладиган битимдан олинadиган фойдани бевосита ёки билвосита банкка алоқадор шахсларга берадиган шахслар;

банкка алоқадор шахс кучли таъсирини ўтказа оладиган юридик шахслар;

банкнинг йирик акциядори унинг ҳам йирик акциядори бўлган юридик шахслар.

5. Банкка алоқадор шахс қуйидаги ҳолларда юридик шахсга кучли таъсир ўтказа оладиган ҳисобланади:

агар банкка алоқадор шахс юридик шахсларнинг йирик қатнашчиси (акциядори) бўлиб, юридик шахс устав капиталининг 10 фоиз ва ундан ортигига эгалик қилса;

банкка алоқадор шахс қатнашчилари (акциядорлари), раҳбарияти билан расмий келишувга асосан юридик шахс фаолиятини бошқариш ёки раҳбарлик қилиш имкониятига эга бўлса;

агар банкка алоқадор шахс қатнашчиси бўлган юридик шахс тўлиқ ширкат бўлса.

6. Банкларнинг ўзига алоқадор бўлган шахслар билан ёки улар номидан тузадиган битимлари ўзига алоқадор бўлмаган шахслар билан тузадиган битимларга қараганда анча қулай шартларга асосланса, уларнинг бундай битимларни тузиши тақиқланади.

Мазкур банднинг биринчи хатбошисида назарда тутилган битимлар, хусусан, қуйидагиларни ўз ичига олади:

таваккалчилиги юқори бўлган ёки бошқа ноқулай ҳолатлар туфайли банк ўзига алоқадор бўлмаган шахслар билан тузмайдиган битимлар;

банкка алоқадор бўлмаган шахслардан олинadиган фоиз ёки воситачилик ҳақларига нисбатан кам миқдорда фоиз ёки воситачилик ҳақларини ундириш;

банкка алоқадор шахсларга кўрсатилган хизмат учун банкка алоқадор бўлмаган шахслар томонидан тўланадиган суммадан кам миқдорда ҳақ тўлаганда ёки хизмат ҳақи умуман тўланмаганда;

банкка алоқадор бўлмаган шахсларга кредитларни тўлов муддатларини узайтириш ҳуқуқи берилмайдиган вазиятда, банкка алоқадор шахсларга қарздорликлари бўйича тўлов муддатларини узайтириш;

банкка алоқадор бўлмаган шахсларга нисбатан банкка алоқадор шахсларнинг таваккалчилик шартларини жорий назорат қилишда қулайликлар

яратиш, уларни қоплаш ёки ҳисобдан чиқариш;

банкка алоқадор шахслардан муайян активларни худди шу активларни алоқадор бўлмаган шахслардан сотиб олишига қараганда юқори баҳода сотиб олиш;

банкка алоқадор бўлган шахсларга муайян активларни худди шундай активларни алоқадор бўлмаган шахсларга сотганда олиниши мумкин суммадан кам бўлган суммага сотиш;

фаолият кўрсаткичлари ёмонлиги ёки таваккалчилик даражасининг юқори бўлганлиги сабабли, бошқа юридик шахсларнинг қимматли қоғозларига инвестиция қилинмайдиган ҳолларда банкка алоқадор шахсларнинг қимматли қоғозларига инвестиция қилиш;

банкка алоқадор шахслардан ноликвид активларни қабул қилиш ёки ноликвид активларни банкка алоқадор шахслардан кредит таъминоти сифатида қабул қилиш.

7. Банкка алоқадор шахслар ўртасидаги барча битимлар ишончли ва хавфсиз банк амалиётига мос ҳолда амалга оширилиши керак.

2-боб. Банкка алоқадор бўлган шахслар билан тузиладиган битимларни амалга ошириш

8. Банкка алоқадор бўлган шахслар билан битимлар фақат банк Кенгаши рухсати билан амалга оширилиши мумкин.

9. Банкка алоқадор бўлган Кенгаш аъзоси банк ҳамда қуйидаги шахслар ўртасида тузиладиган битимларнинг муҳокамасида иштирок этмаслиги ёки бошқа усуллар билан Кенгаш қарорига таъсир қилмаслиги лозим:

банкка алоқадор бўлган Кенгаш аъзосининг ўзи;

банкка алоқадор бўлган Кенгаш аъзосининг яқин қариндошлари;

банкка алоқадор бўлган Кенгаш аъзоси ёки унинг яқин қариндошлари йирик акциядори бўлган ёки кучли таъсир ўтказадиган ҳар қандай юридик шахс;

мазкур банднинг иккинчи – тўртинчи хатбошларида келтирилган шахслар номидан ҳаракат қилаётган ҳар қандай шахс.

10. Банкка алоқадор бўлган шахс билан банк ўртасидаги ҳар қандай битимга оид Кенгаш қарори битимнинг барча тегишли шартларига оид ахборотларнинг тўлиқ берилишига асосланган бўлиши керак.

11. Кредит битимлари бўйича бу ахборотлар ўз ичига кредит миқдори, фоиз ставкаси, қарз олувчининг молиявий аҳволи, унинг олган кредитини ўз вақтида қайтара олиш имконияти тўғрисида молиявий ахборот, кредитнинг таъминланганлик миқдори тўғрисидаги маълумотларни қамраб олиши зарур.

12. Банк активларининг олди-сотди операцияларига доир маълумотда активларнинг қийматини тасдиқловчи ахборот бўлиши керак.

13. Банк Кенгаши банкка алоқадор шахслар

билан битимлар тузиш юзасидан берилган рухсатларнинг ҳисобини юритиши керак.

14. Банкка алоқадор шахс билан тегишли битим тузилишига банк Кенгаши томонидан рухсат берилгач, мазкур битим ўрнатилган тартибда кўриб чиқилади.

15. Банкка алоқадор бўлган юридик шахсларга қилинган инвестициялар банкка алоқадор бўлмаган шахсларга қўйилган инвестициялар каби даврий равишда қайта баҳоланиши ва мониторингдан ўтказилиши керак.

3-боб. Банкка алоқадор бўлган шахсларга тўғри келувчи таваккалчиликнинг энг юқори даражаси

16. Банкка алоқадор бўлган битта шахсга тўғри келувчи таваккалчиликнинг энг юқори даражаси банкнинг биринчи даражали капиталининг 25 фоизидан ошмаслиги лозим.

17. Банкнинг барча алоқадор бўлган шахсларига тўғри келувчи таваккалчиликнинг энг юқори даражаси банк биринчи даражали капиталининг 100 фоизидан ошмаслиги лозим.

18. Мазкур Низомнинг 16 ва 17-бандларига мувофиқ банкка алоқадор битта шахсга тўғри келувчи таваккалчилик суммасини аниқлашда кредит ва кредит линиялари, овердрафт, лизинг, факторинг, кредит шартларининг ўзгартирилишини барча шакллари, қимматли қоғозлар ва ҳар қандай кўринишдаги инвестициялар, қимматли қоғозларни ёхуд хорижий валютани сотиб олиш бўйича ҳар қандай ҳуқуқий асосланган мажбуриятнома, босқичма-босқич тўлаш шарти билан активларни сотиш, аккредитивлар очиш, кафолатлар бериш, мол-мулклар сотиб олиш ҳамда бошқа молиялашлар билан боғлиқ битимлар ҳамда қарздорни тўлов мажбурияти бўйича банкрот деб эълон қилиниши натижасида бекор қилинган ҳолатдан ташқари ҳисобдан чиқарилган барча суммалар ҳисобга олинади.

19. Банкка алоқадор бўлган шахсларга тўғри келувчи таваккалчиликнинг энг юқори даражасини аниқлашда қуйидагилар ҳисобга олинмайди:

бошқа банкларга қайтиб сотиб олиш мажбуриятсиз сотилган кредитлардаги иштироки учун олинган фойда;

қимматли қоғозларнинг ва кафолатларнинг бозор қиймати кредитларни 125 фоизга қоплай оладиган давлат қимматли қоғозлари, Ўзбекистон Республикаси Ҳукуматининг кафолати ёки бошқа мажбуриятлари билан таъминланган кредитлар;

банк томонидан Ўзбекистон Республикаси Тикланиш ва тараққиёт жамғармаси маблағлари ҳисобига қайта молиялаштирилган кредитлар;

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки томонидан алоҳида чекловлар белгиланиши мумкин бўлган, одатда қўлланиладиган вакиллик муносабатлари доирасида жойлаштирилган банкнинг унга алоқадор ҳисобланган бошқа банкдаги депозит маблағлари;

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2008 йил 18 ноябрдаги ПФ-4053-сонли «Иқтисодиёт реал сектори корхоналарининг молиявий барқарорлигини янада ошириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Фармонида мувофиқ, банкларга кимошди савдолари ва танлов асосидаги савдоларда шахсий мулк сифатида сотилган ишлаб чиқариш банкрот-корхоналари мулки негизда тузилган корхоналарга ҳамда Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2008 йил 19 ноябрдаги Ф-4010-сонли Фармойиши билан тасдиқланган Иқтисодий ночор корхоналарни аукцион ва танлов савдоларида банкларга реализация қилиш тартибига мувофиқ, хўжалик судларининг қарорларига кўра тугатиш қиймати бўйича банк-кредиторлар балансига қабул қилинган ишлаб чиқариш банкрот-корхоналари мулки негизда тузилган корхоналарга берилган кредитлар.

20. Банкка алоқадор шахсга ёки унинг номидан фаолият кўрсатувчи шахсга бериладиган ҳар қандай кредит, таъминот сифатида давлат қимматли қоғозлари қўйилганда кредитнинг 125 фоиз миқдорида ёки бошқа таъминот воситаси қўйилганда кредитнинг 130 фоиз миқдорида бозор баҳосидаги таъминот билан таъминланиши шарт.

21. Агар таъминот қиймати мазкур Низомнинг талабларга жавоб бермаса, таъминот ўзгартирилиши ёки мазкур Низом талабларига мос келадиган қийматдаги таъминот билан тўлдирилиши керак.

4-боб. Ҳисоб ва ҳисобот

22. Ҳар бир банк банкка алоқадор шахслар ёки улар номидан иштирок этувчи шахслар билан амалга оширган барча битимлар тўғрисидаги ойлик ҳисоботни Марказий банкка тақдим этиши лозим.

23. Ҳисобот ўтган ой мобайнида амалга оширилган ва ҳисоботни тақдим этиш санасига амалда бўлган барча операциялар рўйхатини ўзида акс эттириши керак. Ҳисобот банкка алоқадор юридик шахснинг тўлиқ номини, алоқадор жисмоний шахснинг фамилияси, исми ва отасининг исмини, битим суммасини, бериш ва қайтариш муддатларини, кредитни таъминлаш турларини ва кредит шартномасида кўзда тутилган бошқа шартларни ўз ичига олиши зарур.

24. Ҳар бир банк унинг раҳбар ходимлари, шунингдек, банкнинг йирик акциядорлари ҳисобланган жисмоний шахслардан йилига бир марта яқин қариндошлари ва яқин қариндошларидан бири томонидан кучли таъсир ўтказиши мумкин бўлган шахслар рўйхатини шакллантириши керак.

25. Банк Кенгашининг барча ҳисоботлари ва қарорлари 10 йил мобайнида сақланиши лозим.

5-боб. Якуний қоида

26. Мазкур Низом талаблари банклар томонидан бузилган тақдирда Марказий банк Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикасининг Марказий банки тўғрисида»ги Қонунининг 53-моддасида назарда тутилган чора ва санкцияларни қўллашга ҳақли.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАРКАЗИЙ БАНКИ БОШҚАРУВИНИНГ Қ А Р О Р И

Бир қарз олувчи ёки бир-бирига дахлдор қарз олувчилар гуруҳи учун таваккалчиликнинг энг кўп миқдорлари тўғрисидаги Низомни тасдиқлаш ҳақида

**Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигида 2015 йил 5 август куни
2707-сон билан давлат рўйхатидан ўтказилди.**

Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикасининг Марказий банки тўғрисида»ги, «Банклар ва банк фаолияти тўғрисида»ги қонунлари ва Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2015 йил 6 майдаги ПҚ-2344-сонли «Тижорат банкларининг молиявий барқарорлигини янада ошириш ва уларнинг ресурс базасини ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Қарор

**Ўзбекистон Республикаси
Марказий банки раиси**

Тошкент ш.,

2015 йил 22 июль, 19/16-сон

рига мувофиқ Ўзбекистон Республикаси Марказий банки Бошқаруви **ҚАРОР ҚИЛАДИ:**

1. Бир қарз олувчи ёки бир-бирига дахлдор қарз олувчилар гуруҳи учун таваккалчиликнинг энг кўп миқдорлари тўғрисидаги Низом иловага мувофиқ тасдиқлансин.

2. Мазкур қарор расмий эълон қилинган кундан эътиборан уч ойдан кейин кучга киради.

Ф. МУЛЛАЖОНОВ

Ўзбекистон Республикаси

Марказий банки Бошқарувининг

2015 йил 22 июлдаги 19/16-сонли қарорига

ИЛОВА

Бир қарз олувчи ёки бир-бирига дахлдор қарз олувчилар гуруҳи учун таваккалчиликнинг энг кўп миқдорлари тўғрисидаги Н И З О М

Мазкур Низом Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикасининг Марказий банки тўғрисида»ги, «Банклар ва банк фаолияти тўғрисида»ги қонунлари ва Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2015 йил 6 майдаги ПҚ-2344-сонли «Тижорат банкларининг молиявий барқарорлигини янада ошириш ва уларнинг ресурс базасини ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Қарорига мувофиқ бир қарз олувчи ёки бир-бирига дахлдор қарз олувчилар гуруҳи учун таваккалчиликнинг энг кўп миқдорларини белгилайди.

1-боб. Умумий қоидалар.

1. Мазкур Низомда қуйидаги асосий тушунчалардан фойдаланилади:

қарздор – кредит ва бошқа ҳар қандай мажбурият бўйича банк олдида қарздор бўлган жисмоний ёки юридик шахс;

юридик шахснинг йирик иштирокчиси (акциядори) – устав капитали ёки овоз берувчи улушларнинг (акцияларнинг) 10 ёки ундан ортиқ фоизига бевосита ёки билвосита эга бўлган жисмоний ёки юридик шахс;

йирик таваккалчилик – жами суммаси банк биринчи даражали капиталнинг 10 фоизидан ошадиган бир қарз олувчи ёки бир-бирига дахлдор қарз олувчилар гуруҳи учун таваккалчилик.

2. Шахс қуйидаги ҳолларда юридик шахсга катта таъсир кўрсатаётган ҳисобланади:

юридик шахснинг йирик иштирокчиси (акциядори) бўлса;

юридик шахс билан тузилган расмий битим асосида ёки бошқа исталган усулда шахснинг фаолиятини бошқариш ёки раҳбарлик қилиш имкониятига эга бўлса.

3. Қуйидаги ҳолларда банкнинг қарздорлари бир-бирига дахлдор қарз олувчилар гуруҳи деб ҳисобланади:

қарздор(лар)дан бири бошқа қарздор(лар)га катта таъсир ўтказа олиши мумкин бўлса;

банкнинг қарздори бўлган тўлиқ ёки коммандит ширкат, масъулияти чекланган ёки қўшимча масъулиятли жамиятнинг иштирокчиси айти бир пайтда банкнинг қарздори бўлса;

икки ёки ундан ортиқ қарздор айти бир шахснинг (бу шахс банк олдида қарздор ёки қарздор эмаслигидан қатъи назар) таъсири остида бўлса;

ҳўжалик жамияти ёки ширкатнинг банкдан қарздор бўлган икки ёки ундан ортиқ иштирокчиси айти бир шахс билан солидар жавобгарликни ўз зиммасига олган бўлса (бу шахс банк олдида қарздор ёки қарздор эмаслигидан қатъи назар);

бир қарздор иккинчисига кредит сифатида олинган маблағларни берган бўлса ёхуд икки ёки ундан ортиқ қарздорлар биргаликда ёки алоҳида ҳолда кредит сифатида олинган маблағларини бир шахсга (бу шахс банк олдида қарздор ёки қарздор эмаслигидан қатъи назар) берган бўлса (икки ёки ундан ортиқ қарздорлар бир сотувчидан жиҳозлар сотиб олиши каби, одатдаги тижорат операциялари бундан мустасно);

икки ва ундан ортиқ қарздорлар ҳўжалик жамиятлари ва ширкатларида иштирок этиш ёки биргаликда фаолият юритиш учун банкдан олган кредитлардан фойдаланса ва ушбу кредитларни ягона манбадан тўлашса;

қарздорларнинг бирида молиявий қийинчиликлар юзага келган тақдирда тўлов бўйича муаммолар қарздорларнинг бошқасида ҳам юзага келса.

4. Бир қарз олувчи ёки бир-бирига дахлдор қарз олувчилар гуруҳига тўғри келувчи таваккалчиликлар (кредитлар) қуйидагиларни ўз ичига олади:

кредитлар, юридик шахс устав капиталига ва бошқа қимматли қоғозларига киритилган инвестициялар, берилган кафолатлар ва улар бўйича тўлаб берилиб, ундирилмаган маблағлар, қабул қилинган кафолатлар (кафилликлар), акцептлар ёки аккредитивлар, лизинг, қимматли қоғозлар ва чет эл валютасини сотиб олиш, факторинг ва репо операцияларини ҳисобга олган ҳолда, шунингдек, қайта сотиб олиш шарти билан бошқа битимлар ҳамда ҳисобланган фоизлар ва балансдан ташқари моддаларда акс эттирилган мажбуриятлар;

молиялаштиришга доир барча юридик мажбуриятлар; овердрафтлар (мижозларнинг ҳисобварақларидаги дебет қолдиқлари);

баланснинг балансдан ташқари моддаларга ўтказилган («умидсиз» деб таснифланган) барча суммалар, қарздорнинг тўлаш мажбурияти у банкрот деб эълон қилинганлиги натижасида юридик жиҳатдан бекор қилинган ҳоллар бундан мустасно.

2-боб. Бир қарз олувчи ёки бир-бирига дахлдор қарз олувчилар гуруҳи учун таваккалчиликнинг энг юқори даражаси

5. Банкнинг бир қарз олувчи ёки бир-бирига дахлдор қарз олувчилар гуруҳи учун таваккалчиликнинг энг юқори миқдори банк биринчи даражали капиталининг 25 фоизидан ошмаслиги керак.

6. Бир қарз олувчи ёки бир-бирига дахлдор қарз олувчилар гуруҳига тўғри келувчи таъминланмаган кредит (эътимодли кредит), шунингдек, факторинг хизматлари учун таваккалчиликнинг энг юқори миқдори банк биринчи даражали капиталининг 5 фоизидан ошмаслиги зарур.

7. Йирик таваккалчиликларнинг умумий миқдори банк биринчи даражали капиталининг 8 баробаридан ошмаслиги лозим.

8. Мазкур Низомнинг 5 ва 6-бандларида кўзда тутилган чекловлар қуйидаги ҳолларда татбиқ этилмайди:

бозор қиймати кредитларнинг 125 фоизини қоплай оладиган давлат қимматли қоғозлари, Ўзбекистон Республикаси Хукуматининг кафолати ёки бошқа мажбуриятлари билан таъминланган кредитлар;

банк томонидан Ўзбекистон Республикаси Тикланиш ва тараққиёт жамғармаси маблағлари ҳисобига қайта молиялаштирилган кредитлар;

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2008 йил 18 ноябрдаги ПФ-4053-сонли «Иқтисодиёт реал сектори корхоналарининг молиявий барқарорлигини янада ошириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Қарорига мувофиқ, банкларга кимошди савдолари ва танлов асосидаги савдоларда шахсий мулк сифатида сотилган ишлаб чиқариш банкрот-корхоналари мулки негизида тузилган корхоналарга ҳамда Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2008 йил 19 ноябрдаги Ф-4010-сонли Фармойиши билан тасдиқланган Иқтисодий ночор корхоналарни аукцион ва танлов савдоларида банкларга реализация қилиш тартибига мувофиқ, хўжалик судларининг қарорларига кўра тугатиш қиймати бўйича банк-кредиторлар балансига қабул қилинган ишлаб чиқариш банкрот-корхоналари мулки негизида тузилган корхоналарга берилган кредитлар;

кредитлар кредит берувчи банкдаги депозитлар билан таъминланганда.

9. Кредит банкдаги депозитлар билан таъминланган бўлса, у ҳолда депозит кредитни таъминлаш учун махсус ҳисобвараққа киритилиши ҳамда кредит шартномаси ёки бошқа қўлланиладиган битимда кредит қайтарилмаган ҳолда банк депозитни ишлатиши мумкин эканлиги шарт қилиб қўйилиши лозим. Банк кредитини қайтариш муддати етиб келгунга қадар махсус ҳисобвараққа киритилган депозитдан маблағларни олишга йўл қўймаслик мақсадида зарур чораларни кўриши ва назорат ўрнатиши керак.

10. Депозит чет эл валютасида киритилган бўлса, бу валютанинг қиймати кредит қолдиғининг камида 125 фоизини ташкил этиши лозим. Мазкур депозит валютасининг қиймати Марказий банкнинг курси бўйича чет эл валютасида ҳисобланади ҳамда ҳар ҳафтада икки марта қайта баҳоланиши лозим.

11. Банк раҳбарияти мазкур Низомга мувофиқ талаб қилинадиган даражада таъминот қийматини сақлаб туришга доир тегишли чораларни кўриши лозим. Агар таъминотнинг бозор қиймати тушиб кетса, банк 10 иш куни мобайнида таъминот миқдорини ушбу Низомга мувофиқлаштириш чораларини кўриши зарур.

3-боб. Банкларда лизинг хизматлари бўйича таваккалчиликнинг энг кўп миқдори

12. Ҳар бир банк лизинг хизматларини кўрсатаётганда лизинг олувчи лизинг объектидан фойдаланиш шартларини бажариши ва ундан мақсадли фойдаланилиши устидан лизинг шартномаси шартлари ва қонун ҳужжатлари талабларига мувофиқ назоратни амалга оширади.

13. Банклар кўрсатаётган лизинг хизматларининг умумий суммаси (авиализинг бундан мустасно) банк биринчи даражали капиталининг 25 фоизидан ошмаслиги керак.

4-боб. Ҳисоботни юритиш

14. Ҳар бир банк бир қарз олувчи ёки бир-бирига дахлдор қарз олувчилар гуруҳи учун таваккалчиликнинг ҳамда йирик таваккалчиликларга доир юзага келиши мумкин бўлган барча йирик йўқотишлар тўғрисидаги маълумотларни ўз ичига олган ҳисоботни юритиши ва ҳар ойда бир мартаба Марказий банкка тақдим этиши лозим.

15. Марказий банкка тақдим қилинадиган ҳисобот ҳар бир қарз олувчи ва бир-бирига дахлдор қарз олувчилар гуруҳи бўйича қарздорларнинг номи, улар тўламаган банк кредити умумий суммаси ҳамда қарздорнинг бошқа мажбуриятлари тўғрисидаги маълумотларни ўз ичига олиши лозим. Шунингдек, ҳисоботга банкнинг юзага келиши мумкин бўлган барча йирик таваккалчиликларнинг умумий суммаси ҳам киритилади.

5-боб. Якуний қоидалар

16. Мазкур Низом кучга кирган санада банкда бир қарз олувчи ёки бир-бирига дахлдор қарз олувчилар гуруҳига тўғри келувчи таваккалчилик миқдори белгиланган меъёрлардан ошадиган бўлса, бундай активлар дастлабки шартларда ва муддатларда тўланиши мумкин.

17. Бир қарз олувчи ёки бир-бирига дахлдор

қарз олувчилар гуруҳига тўғри келувчи таваккалчиликнинг умумий суммаси кредитни бериш вақтида мазкур Низомда кўзда тутилган чекловлар доирасида бўлиб, кейинчалик белгиланган меъёрлардан ошиб борса (банк умумий капитали даражаси тушиши ёки валютанинг айирбошлаш став-

каси ўзгариши сабабли), банк мазкур ҳолат ҳақида Марказий банкни зудлик билан хабардор қилиши лозим.

18. Мазкур Низом талабларининг бузилишида айбдор бўлган шахслар қонун ҳужжатларига мувофиқ жавобгар бўладилар.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАРКАЗИЙ БАНКИ БОШҚАРУВИНИНГ Қ А Р О Р И

Тижорат банкларида қимматли қоғозлар билан амалга ошириладиган операцияларнинг бухгалтерия ҳисоби тўғрисида Йўриқномага ўзгартиришлар киритиш ҳақида

**Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигида 2015 йил 5 август куни
1885-1-сон билан давлат рўйхатидан ўтказилди.**

Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикасининг Марказий банки тўғрисида»ги, «Банклар ва банк фаолияти тўғрисида»ги, «Бухгалтерия ҳисоби тўғрисида»ги ва «Қимматли қоғозлар бозори тўғрисида»ги қонунларига мувофиқ Ўзбекистон Республикаси Марказий банки Бошқаруви **ҚАРОР КИЛАДИ:**

1. Ўзбекистон Республикаси Марказий банки Бошқарувининг 2008 йил 13 декабрдаги 28/4-сон

**Ўзбекистон Республикаси
Марказий банки раиси**
Тошкент ш.,
2015 йил 22 июль, 19/12-сон

қарори (рўйхат рақами 1885, 2009 йил 19 январь) (Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2009 й., 4-сон, 27-модда) билан тасдиқланган Тижорат банкларида қимматли қоғозлар билан амалга ошириладиган операцияларнинг бухгалтерия ҳисоби тўғрисида Йўриқномага иловага мувофиқ ўзгартиришлар киритилсин.

2. Мазкур қарор расмий эълон қилинган кундан эътиборан кучга киради.

Ф. МУЛЛАЖОНОВ

Ўзбекистон Республикаси
Марказий банки Бошқарувининг
2015 йил 22 июлдаги 19/12-сонли
ИЛОВА

Тижорат банкларида қимматли қоғозлар билан амалга ошириладиган операцияларнинг бухгалтерия ҳисоби тўғрисида Йўриқномага киритилаётган ўзгартиришлар

1. Муқаддима қуйидаги таҳрирда баён этилсин:
«Ушбу Йўриқнома Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикасининг Марказий банки тўғрисида»ги, «Банклар ва банк фаолияти тўғрисида»ги, «Бухгалтерия ҳисоби тўғрисида»ги ҳамда «Қимматли қоғозлар бозори тўғрисида»ги қонунларига мувофиқ, тижорат банклари томонидан қимматли қоғозларни чиқариш ва қимматли қоғозлар бозорида воситачилик билан боғлиқ операциялар ҳамда қимматли қоғозлар билан муддатли битимларга оид операцияларни бухгалтерия ҳисобида акс эттириш тартибини белгилайди.»

2. 1-банд қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«1. Қимматли қоғозлар чиқарилиши давлат рўйхатидан ўтказилганидан кейин қимматли қоғозларни чиқариш тўғрисидаги қарорнинг эмитент банкка берилган нусхасига асосан қуйидаги бухгалтерия ўтказмаси амалга оширилади:

Дт 90329 – «Банкнинг ҳужжатсиз қимматли қоғозлари»;

Кт 96314 – «Банкнинг қимматли қоғозлари бўйича контр-ҳисобварақ».

3. 4-бандда:

биринчи хатбоши қуйидаги таҳрирда баён этилсин:
«Тўлов тўлиқ олингандан сўнг битим амалга оши-

рилганда, акция бўйича эгалик ҳуқуқи ўтказилганлигини тасдиқловчи депо ҳисобварағидан олинган тегишли кўчирмага асосан бир вақтнинг ўзида қуйидаги бухгалтерия ўтказмалари амалга оширилади:»;

«г» кичик банд қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«г) жойлаштирилган акциялар бўйича:

Дт 96314 – «Банкнинг қимматли қоғозлари бўйича контр-ҳисобварақ»;

Кт 90329 – «Банкнинг ҳужжатсиз қимматли қоғозлари».

4. 6-банднинг «б» кичик банди қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«б) акциялар сотилганда, акция бўйича эгалик ҳуқуқи ўтказилганлигини тасдиқловчи депо ҳисобварағидан олинган тегишли кўчирмага асосан:

Дт 29830 – «Акциялар учун обуна маблағини тўлаш бўйича депозитлар» – тўлов суммасига;

Кт 30315 – «Чиқарилган устав капитали – Имтиёзли» ёки

30318 – «Чиқарилган устав капитали – Оддий» – акциянинг номинал қийматига;

Кт 30603 – «Қўшилган капитал» – тўлов суммаси билан номинал қиймати ўртасидаги ижобий фарқ суммасига.».

SUG'URTA BOZORI

Суғурта фаолияти сарҳисоби

«KAFOLAT sug'urta kompaniyasi» акциядорлик жамиятининг 2015 йил биринчи ярим йиллик фаолиятида ижобий натижалар қайд этилди. Компания томонидан 27,5 млрд. сўмлик суғурта мукофотлари жамланиб, бу кўрсаткич ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 137,2 фоизга бажарилди.

Суғурта бозорида «KAFOLAT sug'urta kompaniyasi» мажбурий суғурта турлари бўйича хизмат кўрсатишда пешқадамлардан ҳисобланади. Жорий йилнинг 6 ойи давомида компания иш берувчининг фуқаролик жавобгарлигини суғурталаш бўйича 5,7 млрд. сўмга яқин суғурта мукофотларини жамлаб, суғурталов-

ва «Файзли хонадон» номли ҳамда «Автотранспорт воситаларига ўрнатилган газ ускуналари суғурталаш», «Хайдовчиларни бахтсиз ҳодисалардан суғурталаш», «Абитуриентларни бахтсиз ҳодисалардан суғурталаш» каби янги суғурта хизматларини амалиётга татбиқ қилди.

да яқинлашиш, уларга қулай суғурта хизматларини кўрсатиш мақсадида ҳисобот даврида қўшимча 7 та янги суғурта маркази фаолияти йўлга қўйилди. Янги бўлинмалар Сирдарё вилоятининг Гулистон шаҳрида, Қашқадарё вилоятининг Нуристон шаҳарчасида, Қорақалпоғистон Республикасининг Кегейли, Андижон вилоятининг Олтинқўл, Бухоро вилоятининг Вобкент, Фарғона вилоятининг Фурқат туманлари ҳамда Самарқанд вилоятида (Мароқанд суғурта маркази) ташкил этилди. Натижада компания бўлинмаларининг сони 171 тага етди.

Компаниянинг ҳисобот давридаги фаолияти давомида эришган ютуқларида микдорий кўрсаткичлар билан бирга молиявий-иқтисодий натижаларнинг сифат кўрсаткичлари ҳам юқори даражада эканлигини намояндалар этди. Чунончи, 2015 йилнинг 1 июль ҳолатига «KAFOLAT sug'urta kompaniyasi»нинг инвестиция қўйилмалари умумий ҳажми 35,5 млрд. сўмни (таққосланаётган даврга нисбатан ўсиш 126,1 фоиз), активлари 72,2 млрд. сўмни (155,3 фоиз) ташкил этди.

Ширин БАЙСЕНОВА.

Аҳоли ва ташкилотларга янада яқинлашиш, уларга қулай суғурта хизматларини кўрсатиш мақсадида ҳисобот даврида қўшимча 7 та янги суғурта маркази фаолияти йўлга қўйилди. Натижада компания бўлинмаларининг сони 171 тага етди.

чилар ўртасида 1-ўринни, транспорт воситалари эгаларининг фуқаролик жавобгарлигини мажбурий суғурта қилиш бўйича эса, қарийб 7,3 млрд. сўмлик суғурта мукофотларини йиғиб, 2-ўринни эгаллади.

Компания аҳоли, корхона ва ташкилотларга янада яқин бўлиш мақсадида хизмат кўрсатиш тармоғини кенгайтириб, ҳар бир доирага мансуб мижоз учун замонавий суғурта турларини ишлаб чиқмоқда. Хусусан, ҳисобот даврида «Кексаларни эъзозлаш йили» Давлат дастурига мувофиқ, қўшимча «Нуроний»

Шунингдек, ўрганилаётган санада акциядорлик жамияти томонидан 5,5 млрд. сўмдан ортиқ суғурта қопламалари амалга оширилиб, ушбу йўналишда ўтган йилнинг 1-ярим йилига нисбатан 1,6 баравардан ортиқ ўсиш кўрсаткичи таъминланди. 2105 та ариза бўйича суғурта тўловлари амалга оширилиб, бу ўрта ҳисобда кунига 11-12 та суғурта тўловларига тўғри келди.

Минтақавий инфратузилмани ривожлантириш «KAFOLAT sug'urta kompaniyasi»нинг доимий диққат марказида. Аҳоли ва ташкилотларга яна-

Янги қонун моҳиятининг тарғиботи

«Ўзагросуғурта» акциядорлик жамияти Қорақалпоғистон Республикаси минтақавий филиали томонидан Ўзбекистон Республикасининг «Ташувчининг фуқаролик жавобгарлигини мажбурий суғурта қилиш тўғрисида»ги Қонуни мазмун-моҳиятига бағишланган семинар ташкил этилди.

Нукус шаҳрида бўлиб ўтган ушбу тадбирга Ўзбекистон автомобиль ва дарё транспорти агентлигининг Қорақалпоғистон Республикаси ҳудудий бўлинмаси, «Нукус аэропорти» ДУК, Ўзбекистон Республикаси Темир йўлларда юк ва йўловчи ташиш хавфсизлигини назорат қилиш давлат инспекциясининг Қорақалпоғистон Республикаси бўлими, туман, шаҳар ҳокимиятлари транспорт бўлими, шаҳар йўловчиларни ташиш билан шуғулланувчи ташкилотларидан вакиллар ҳамда фуқаролар таклиф этилди.

Тадбирда «Ўзагросуғурта» АЖ Жавобгарлигини мажбурий суғурталаш бўлими менежери С.Сайдахмедов мазкур семинар мавзуси доирасида маъруза қилди:

– Қонун йўловчиларнинг хавфсизлигини таъминлаш, турли даражадаги хавф-хатарлар оқибатида жабрланган шахсларга етказилган зарар ўрнини қоплаш ҳамда суғурта бозоридаги муносабатларни янги босқичга кўтариш имконини беради. Шунингдек, ушбу ҳужжат ташувчининг фуқаролик жавобгарлигини мажбурий суғурта қилишни амалга ошириш йўли билан Ўзбекистон Республикаси ҳудудида транспорт воситаларининг барча турларида ташишни амалга оширишда йўловчиларнинг ҳаёти, соғлиғи ва (ёки) мол-мулкига етказилган зарар қопланишини кафолатлайди.

Тадбирда таъкидланганидек, айтилган зарар қопланишини кафолатлайди.

Тадбирда таъкидланганидек, айтилган зарар қопланишини кафолатлайди. Тадбирда таъкидланганидек, айтилган зарар қопланишини кафолатлайди. Тадбирда таъкидланганидек, айтилган зарар қопланишини кафолатлайди. Тадбирда таъкидланганидек, айтилган зарар қопланишини кафолатлайди.

Қонунда ташувчининг ўз фуқаролик жавобгарлигини суғурта қилиш бўйича мажбурияти бажарилишини назорат қилишни амалга оширувчи давлат органлари белгилаб қўйилди. Унга кўра, Ўзбекистон Республикаси Парвозлар хавфсизлигини назорат қилиш давлат инспекцияси, Ўзбекистон Республикаси Темир йўлларда юк ва йўловчи ташиш хавфсизлигини назорат қилиш давлат инспекцияси, Ўзбекистон автомобиль ва дарё транспорти агентлиги ҳамда қонун ҳужжатларига мувофиқ тегишли ваколатга эга бўлган бошқа давлат органлари ҳам бу вазифаларни бажариш имконига эгалар.

Эъзоз КАМОЛОВА.

Биринчи ярим йиллик фаолият таҳлили

«Ўзбекинвест» экспорт-импорт миллий суғурта компанияси Ижроия қўмитаси муассасанинг 2015 йил биринчи ярим йиллик фаолияти якунларига бағишлаб кенгайтирилган мажлис ўтказди.

Компания Ижроия қўмитаси аъзолари, ҳудудий филиаллар ва шўъба корхоналар раҳбарлари иштирокида бўлиб ўтган ушбу тадбирда ҳисобот даврида суғурта хизматлари сифатини ошириш, ҳудудий филиаллар ва бўлимлар ишини фаоллаштириш, кадрлар салоҳиятини юксалтириш, маҳаллий ва халқаро ҳамкорликни ривожлантириш, шунингдек, мижозлар талаб ва эҳтиёжларини пухта ўрганишга қаратилган саъй-ҳаракатлар қатор ижобий натижалар берганлиги таъкидланди.

хорижий инвесторлар ва маҳаллий экспортчилар манфаатларини янада ишончли суғурта ҳимояси билан таъминлаш мақсадида чет эллик турдош молия институтлари билан ҳамкорликни янада ривожлантирди. Чунончи, ҳисобот даврида суғурта брокери хизматини кўрсатиш бўйича Marsh (Қозоғистон) компанияси билан шартнома имзолади. Starr Property & Casualty Insurance ва Willis Insurance Brokers China (Хитой) компаниялари билан ҳамкорликни йўлга қўйди. Ўзбекистон ва Бела-

Унда Давлатимиз раҳбари томонидан белгилаб берилган 2015 йил учун иқтисодий дастурнинг муҳим устувор йўналишлари бўйича компанияда тизимли ишлар амалга оширилаётгани, хусусан, 2015 йилги Инвестиция дастурига киритилган 47 та лойиҳага умумий қиймати 14,0 трлн. сўмлик суғурта ҳимояси тақдим этилганлиги, бу ўтган йилнинг шу даври билан таққослаганда ўсиш 119 фоизни ташкил қилганлиги қайд этилди.

Шунингдек, «Ўзбекинвест» ЭИМСК 6 ой давомида кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларининг экспорт шартномаларини суғурталаш бўйича ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 162 фоизга кўп, яъни 25,0 млрд. сўмлик мажбуриятлар қабул қилди. Маҳаллий экспортчиларнинг мулкӣ манфаатларини комплекс суғурталаб, 113,4 млрд. сўмлик, шу жумладан, 3,7 млн. АҚШ долларига тенг суғурта хизматларини кўрсатди.

Транспорт воситалари эгаларининг фуқаролик жавобгарлигини мажбурий суғурта қилиш бўйича 1,8 млрд. сўмлик суғурта мукофотларини йиғиб, 230,1 млн. сўм ҳажмида қопламалар тўлади. Иш берувчининг фуқаролик жавобгарлигини мажбурий суғурталаш доирасида эса, компания томонидан йиғилган суғурта мукофотлари 2,8 млрд. сўмни, тўланган суғурта қопламалари 1,6 млрд. сўмни ташкил этди.

«Ўзбекинвест» компанияси

русь ўртасида икки томонлама ҳамкорлик бўйича ҳукуматлараро комиссиясининг дўртинчи қўшма йиғилиши доирасида «Белэксимгрант» суғурта компанияси билан қайта суғурталаш бўйича шартнома имзолади.

Йиғилиш кун тартибидеда компания томонидан Президентимизнинг 2014 йил 3 апрелдаги «Иқтисодиётнинг реал сектори корхоналарида ахборот-коммуникация технологияларини жорий қилиш чора-тадбирлари тўғрисида»ги 2158-сонли Қарори ижроси юзасидан амалга оширилаётган ишлар салмоғи алоҳида ўрин эгаллади. Ушбу йўналишдаги лойиҳалар асосида бир нечта электрон тўлов тизимлари орқали мижозларга электрон хизмат кўрсатиш йўлга қўйилганлиги, транспорт воситалари эгаларининг фуқаролик жавобгарлигини мажбурий суғурта қилиш бўйича суғурталанувчиларга янада қулайлик яратилиб, «SMS хабардор этиш» хизмати жорий этилганлиги ҳамда «Кексаларни эъзозлаш йили» Давлат дастури доирасида кекса ёшдаги инсонларни бахтсиз ҳодисалардан суғурта қилиш бўйича янги «Эътибор» суғурта маҳсулоти амалиётга киритилганлиги айтиб ўтилди.

Тадбирда, шунингдек, компания ва унинг филиаллари фаолиятидаги камчиликлар танқидий муҳокама этилиб, уларни бартараф этиш юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинди.

Гулшан ЮСУПОВА.

ЭЪЛОН

ФУҚАРОЛАРНИНГ БАНКЛАРДАГИ ОМОНАТЛАРИНИ КАФОЛАТЛАШ ФОНДИ ХАБАРИ

**Фуқароларнинг банклардаги омонатларини
кафолатлаш фонди фонд реестри ҳисобида турувчи
банклар рўйхатини эълон қилади.**

1. Ўзбекистон Республикаси Ташқи иқтисодий фаолият миллий банки.
2. «Асака» акциядорлик тижорат банки.
3. «Ўзбекистон саноат-қурилиш банки» акциядорлик-тижорат банки.
4. «Ипотека-банк» акциядорлик-тижорат ипотека банки.
5. «Агробанк» акциядорлик-тижорат банки.
6. «Қишлоқ қурилиш банк» акциядорлик-тижорат банки.
7. «Туронбанк» акциядорлик-тижорат банки.
8. «Микрокредитбанк» акциядорлик-тижорат банки.
9. Чет эл капитали иштирокидаги «Савдогар» акциядорлик-тижорат банки.
10. Акциядорлик-тижорат «Алоқабанк».
11. «Ипак йўли» акциядорлик инновация тижорат банки.
12. Чет эл капитали иштирокидаги «Ҳамкорбанк» акциядорлик-тижорат банки.
13. «Капиталбанк» акциядорлик-тижорат банки.
14. «Asia Alliance Bank» акциядорлик-тижорат банки.
15. «Трастбанк» хусусий акциядорлик банки.
16. «Туркистон» хусусий акциядорлик-тижорат банки.
17. «Давр-банк» хусусий акциядорлик-тижорат банки.
18. «Универсалбанк» хусусий акциядорлик-тижорат банки.
19. «Равнақ-банк» хусусий акциядорлик-тижорат банки.
20. «Invest Finance Bank» акциядорлик-тижорат банки.
21. «Hi-Tech Bank» хусусий акциядорлик-тижорат банки.
22. «Orient Finans» хусусий акциядорлик-тижорат банки.
23. «КДБ Банк Ўзбекистон» акциядорлик жамияти.
24. «Uzbekistan-Turkish Bank» акциядорлик жамияти.
25. Эрон «Содерот» банкининг Ўзбекистон Республикаси Тошкент шаҳридаги шўба банки.

**«Фуқароларнинг банклардаги омонатларини ҳимоялаш кафолатлари
тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига мувофиқ, юқорида
номлари келтирилган банклардаги аҳоли омонатлари бўйича
тўлиқ ҳажмда ҳақ тўлаш кафолатланади.**

Битирувчилар бандлиги таъминланади

**Нукусда касб-хунар коллежи битирувчиларини иш
билан таъминлаш масаласига бағишланган семи-
нар бўлиб ўтди.**

Президентимиз Ислон Каримов раҳнамолигида ёш авлодни жисмонан соғлом, маънан етук инсонлар этиб тарбиялаш, уларнинг замонавий билим ва касб-хунарларни пухта эгаллаши, истеъдод ва салоҳиятини намойиш этиши учун барча шароитлар яратилаётгани таъкидланди.

Жорий ўқув йилида Қорақалпоғистон Республикасида

ўрта махсус касб-хунар коллежлари ва академик лицейларни 24 мингдан зиёд ўқил-қиз 96 мутахассислик бўйича таъминлади. Уларнинг мингдан зиёди хусусий тадбиркорлик билан шуғулланиш истагини билдирган.

Мамлакатимизда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни қўллаб-қувватлашга қаратилаётган алоҳида эътибор ёшларда ўз

бизнесини йўлга қўйиш истагини кучайтирмоқда. Чорвачилик, асаларичилик, иссиқхона барпо этиш, хунармандлик ва замонавий хизмат кўрсатишни йўлга қўйиш, бир сўз билан айтганда, эл-юртга наф келтиришга интиломоқда.

Тўртқўл транспорт касб-хунар коллежини таъминлаган 630 дан зиёд ўқувчининг асосий қисми ўз мутахассислиги бўйича ишга жойлаштирилди. Тадбиркорлик билан шуғулланиш истагини билдирган 16 битирувчига тижо-

рат банклари томонидан тегишли кредит маблағлари ажратилмоқда. Ўқишни давом эттиришни мақсад қилган ёшлар мамлакатимизнинг турли олий ўқув юртларида тест синовларини топширди.

Семинарда ёшларнинг бизнес-режа тузиш, рўйхатга олиш ва молиялаштириш ишларига қўмаклашиш мақсадида йўлга қўйилган «Ягона ойна» сайёр бирлашмаси фаолиятини янада такомиллаштириш юзасидан фикр-мулоҳаза алмашилди. Бу усул Амударё ту-

манидаги 7 касб-хунар коллежида тажрибадан муваффақиятли ўтди.

Амударё туманидаги касб-хунар коллежларида ташкил этилган «Ягона ойна» сайёр бирлашмалари фаолияти битирувчиларнинг бандлигини таъминлаш, уларни тадбиркорликка жалб этишда яхши самара бермоқда, дейди **Тўртқўл транспорт касб-хунар коллежи директори Озод Қўчқоров**. Бу тажрибани оммалаштириш, барча касб-хунар коллежларига татбиқ этиш мақсадга мувофиқдир.

ЎЗА материаллари асосида.

Фахрий ошпазлар ТАНЛОВИ

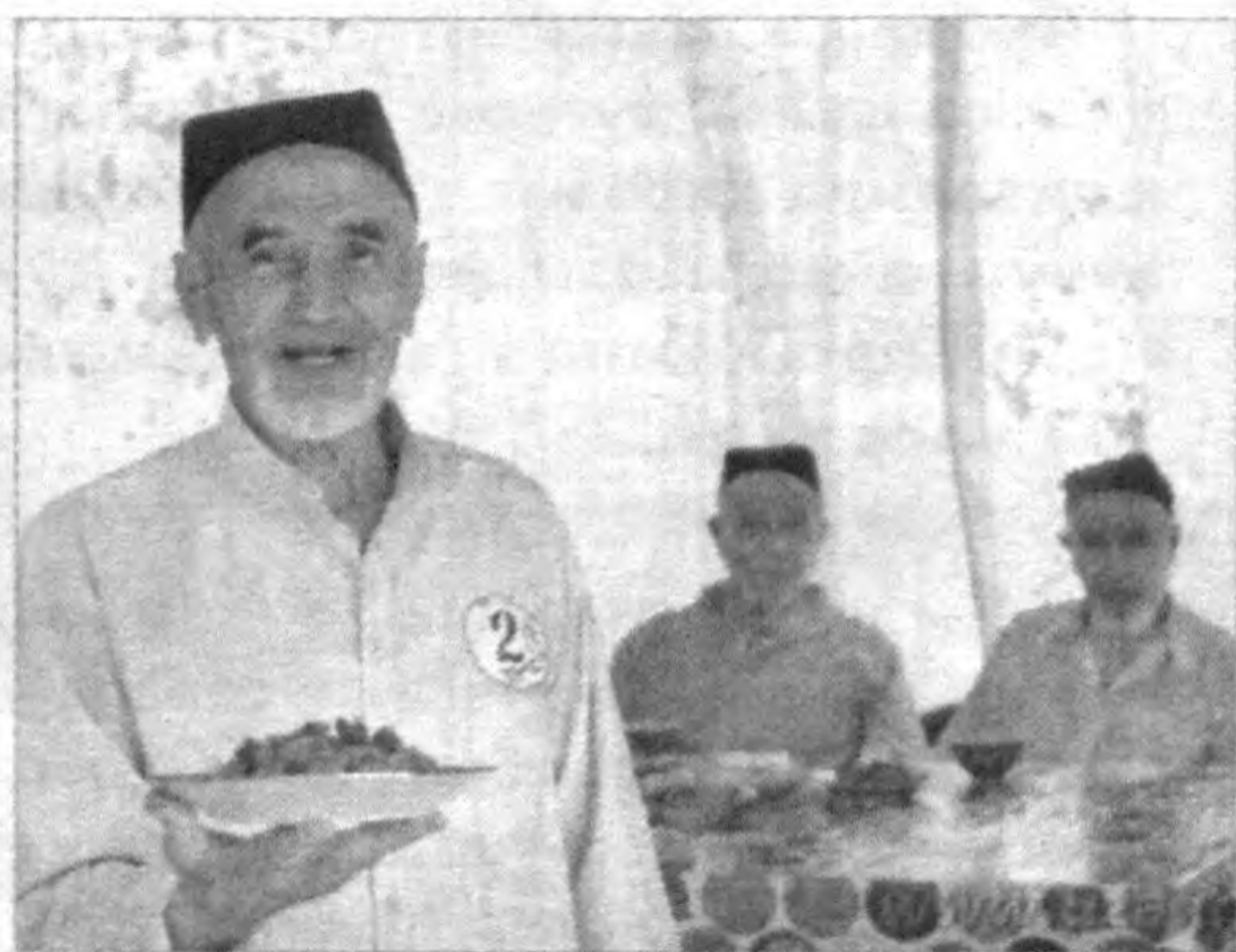
Пойтахтимизнинг Юнусобод туманида Ватанимиз мустақиллигининг 24 йиллиги ҳамда Кексаларни эъзозлаш йилига бағишлаб миллий таомлар тайёрлаш бўйича танлов ўтказилди. Унда тумандаги маҳаллаларнинг ёшлари улуг ошпазлари пазандалик маҳоратини намоён этди.

Шу кунларда барча маҳаллаларда «Бетакоримсан, ягонасан, она Ватаним – Ўзбекистоним!» шиори остида маданий-маърифий тадбирлар ўтказилмоқда, дейди **«Маҳалла» хайрия жамоат фонди туман бўлинмаси мутахассиси Гулмира Шорустамова**. «Кексалари эъзозланган юрт», «Пазанда бувижон ва билимли буважонлар», «Оилаларда бувижонлар ўғити» каби лойиҳалар, айниқса, кўпчиликда қизиқиш уйғотмоқда. Бундай тадбирлар юртдошларимизни ёшлари улуг инсонларга эҳтиром кўрсатиш, бугунги тинч осуда, фаровон ҳаётимизга шукроналик туйғуси билан яшашга ундамоқда.

Тадбирда фахрийлар мустақиллик, тинчлик халқимизнинг энг катта бойлиги экани, унинг қадрига етиш зарурлиги ҳақида ўз ҳаёт тажрибалари мисолида сўзлаб берди. Узоқ йиллар ёш авлодга таълим-тарбия бериб, айни кунда ҳам маҳалла ишларида фаол қатнашаётган нурунийлар рағбатлантирилди.

Шундай дориломон кунларга етказганига шукр, дейди **Янгиобод маҳалласида истиқомат қилувчи меҳнат фахрийси Хусан Азимхўжаев**. Инсон тинч, обод юртда фарзандлар роҳатини кўриб, хотиржам ҳаёт кечириши энг катта бахт. Ҳаётимиз фаровон, дастурхонимиз тўкин, эътибор ва эъзозда. Буларнинг барчаси учун Президентимиздан миннатдоримиз.

Танловда пазанда нурунийлар турли номинациялар бўйича тақдирланди.

БАНК АХБОРОТНОМАСИ

АХБОРОТ-ТАҲЛИЛИЙ ГАЗЕТА

ҲАМКОРЛАРИМИЗ ВА МУАССИС

Ўзбекистон Республикаси
Марказий банки

«Norma» МЧЖ

«Moliya yangiliklari agentligi» МЧЖ

БОШ МУҲАРРИР

Акмал НАЗАРОВ

Нашр учун масъул

Анвар АСРОРОВ

ЧОП ЭТИШГА ТАЙЁРЛОВЧИ

Газета «Moliya yangiliklari
agentligi» МЧЖнинг
компьютер базасида
саҳифаланди

АХБОРОТ КЎМАГИ

ЎЗА, «Туркистон-пресс» НАА

ТАХРИРИЯТ МАНЗИЛИ:

100084, Тошкент ш.,

Ғ. Мавлонов кўчаси,

1а-уй, 3-қават.

e-mail: info@banknews.uz

www.banknews.uz

Реклама ва эълонлар учун

234-43-18

телефони орқали мурожаат қилинг.

Юридик шахслар учун нашр индекси – 102.

Жисмоний шахслар учун нашр индекси – 377.

Тахририятнинг фақат ёзма розилиги билан «Банк ахборотномаси»да эълон қилинган материалларни кўчириб босишга ижозат берилади.

Қўлёзмалар тақриз қилинмайди ва қайтарилмайди.

Газета Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлиги томонидан 2012 йил 10 январда 0065-тартиб рақами билан рўйхатга олинган.

Газета ҳафтанинг пайшанба куни чоп этилади.

Буюртма № 12

Адади: 6070 нусха.

Нархи шартнома асосида.

Газета А3 ҳажмда, 3 шартли босма табоқда

чоп этилди.

Босишга рўхсат этилди: 19.08.2015 й., 09.00.